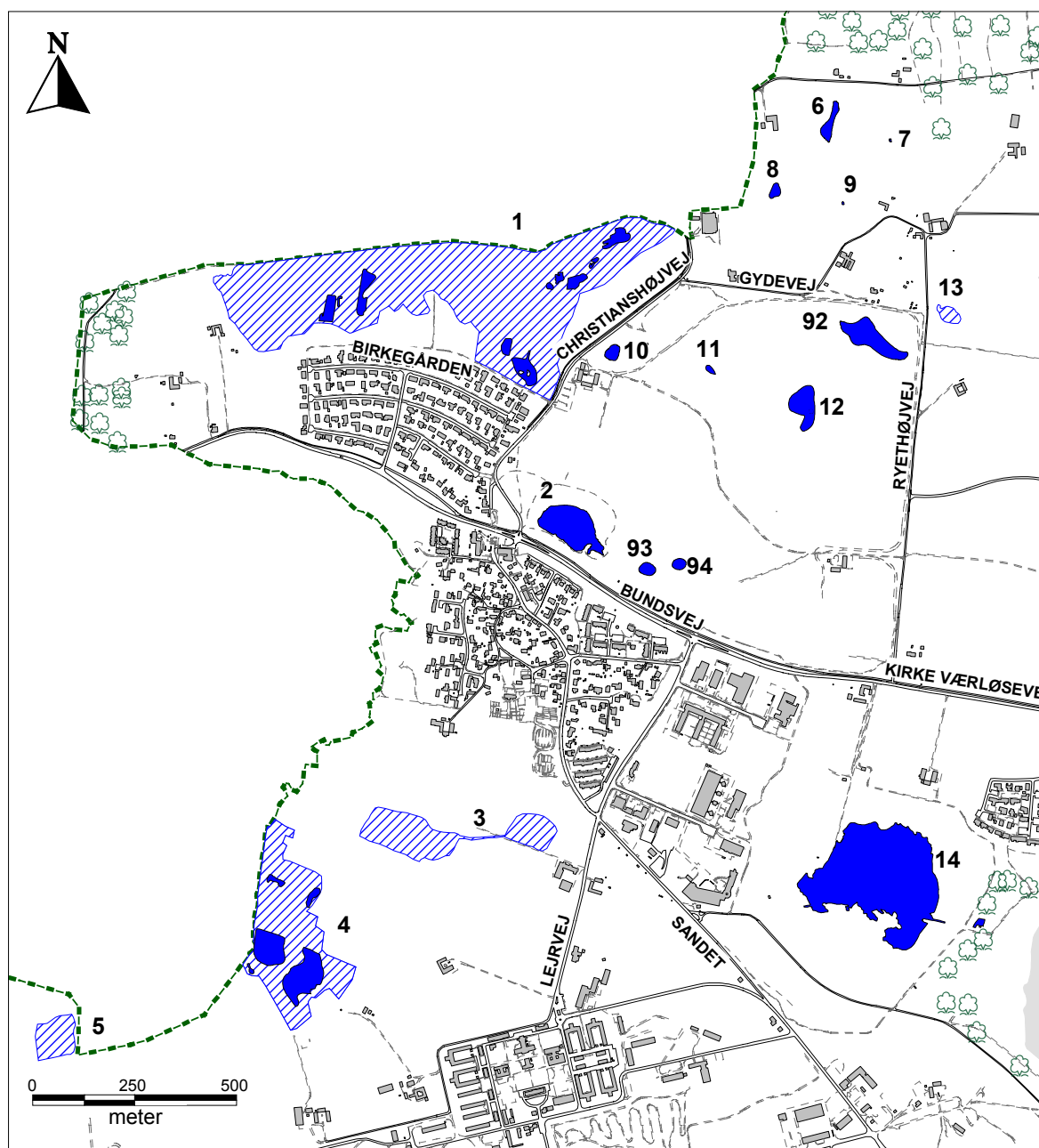
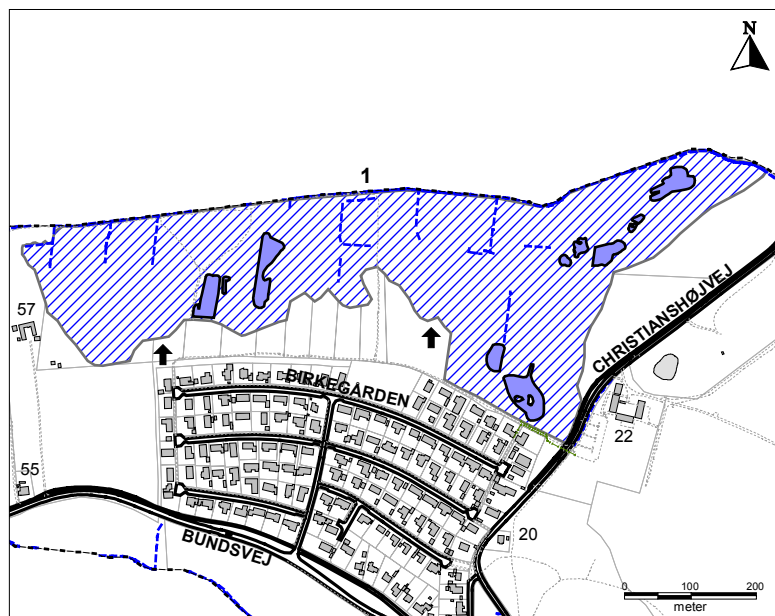

Kirke Værløse

Nr. 1, Kirke Værløse

Oremosen

Areal

Oremosen dækker et areal på ca. 35 ha. Heraf ligger omtrent halvdelen i Værløse Kommune og resten i Stenløse Kommune.

Ejendomsforhold

Omkring 3/4 af mosens Værløse del ejes af Værløse Kommune. I den østlige del er der 4 store private lodder.

Matrikler

15 di, 38 a, 6 d, 37 a, 3 ec, 11b, 39, 17e, 17 k, 17 ap, 13 f, 13 d, 16 n, 16 m, 15 dk, 36 m, 20 (matrikelnumre i privat eje er understreget).

Beliggenhed og adgangsforhold

Oremosen ligger umiddelbart syd for Ganløse Orned. Snarevadsgrøften, som få km efter bliver til Bunds Å, deler området i en nordlig og en sydlig del og markerer grænsen mellem Værløse Kommune (Københavns Amt) og Stenløse Kommune (Frederiksborg Amt). Værløse-delen ligger i kommunens nordvestlige hjørne, lige nord for parcelhuskvarteret Birkegården. Fra det nordvestlige hjørne af Birkegården og fra legepladsen midt for Birkegården fører stier ned til den offentligt ejede del af mosen. Desuden er der adgang fra vest ad en sti, som starter ved en grusvej, der går på tværs af dalen vest for Skydebanegård og Tornegård. Stien, som i starten går i kanten af private marker og græsningsfolde, følger Snarevadsgrøften, indtil den møder et område, som er hegnet med pigtråd. Her drejer den mod nord og fortsætter op mod Birkegården. Stierne i området er trampede naturstier, der enkelte steder slås om sommeren,

hvor de går gennem høj vegetation. På de mest fugtige og udsatte strækninger bliver de forstærket med barkflis udlagt på fiberdug. Der er opsat nogle få bænke i området og en enkelt affaldsbeholder ved stiens start i den vestlige del af Birkegården. I hele området er der skiltet med oplysninger om adgangsforhold, om at der foretages naturpleje ved hjælp af græsning, og om at hunde skal føres i snor. Der er adgang til dyrefoldene via klaplåger og overgange. De dybe vandområder er hegnet af hensyn til de græssende dyr. Der er ikke offentlig adgang til de private lodder.

Historie

I stenalderen var mosen en langstrakt, lavvandet sø. Den groede til og blev til et næringsrigt moseområde, som senere blev udnyttet til græsning og høslet og kom til at fremstå som åbne engarealer. Ved udskiftningen blev mosen udstykket i lodder, som hørte til byens gårde. Arealerne blev både brugt til græsning og til tørveskæring til brændsel. Der blev især gravet tørv under de to verdenskrige. Søerne i Oremosen er tørvegrave, og afvandingsgrøfterne, som følger de gamle matrikelstel, findes stadig. Da landbruget blev mere specialiseret, ophørte udnyttelsen af mosen, og den begyndte igen at gro til. Der har tidligere været opdrættet mink på nogle af de højereliggende arealer, og der har været andehold i nogle af søerne. Siden 1987 er der foretaget en del rydninger og indført regelmæssig pleje af arealet. Desuden er der etableret græsning og lavet stier i området.

Love og planer

Bortset fra et smalt areal i den sydlige del af området, (hvor bl.a. bebyggelserne Christianshøjvej nr. 19 og 21 ligger) er hele mosen fredet. Den indgår sammen med de omkringliggende arealer i en 102 ha stor landskabsfredning, som er fredet ved kendelse af 21.11.1953. Formålet med fredningen er at bevare områdets store landskabelige værdier. Endvidere er området omfattet af naturbeskyttelseslovens §3. I Regionplan 1997 for Københavns Amt er Oremosen udpeget til biologisk, geologisk og landskabeligt interesseområde. Snarevadsgrøften er kvalitetsmålsat B3 (lempet målsætning). I 1986 vedtog Værløse Kommune en plejeplan for den vestlige halvdel af mosen. Denne plan blev i 1996 erstattet af en revideret plejeplan, som gælder for hele den kommunalt ejede del af mosen. Hele Oremosen ligger i landzone.

Terrænforhold

Oremosen udgør de laveste dele (kote ca. 15 m.o.h.) af en øst-vestgående tunneldal, med forbindelse til Farum sø-dalen mod øst og Buresø-dalen mod vest. Tunneldalens nordkant erkendes tydeligt med Ganløse Ornedes skovbræmme på toppen af skrænten (i kote 35-40 m.o.h.). Mosen deles på langs af den øst-vest gående Snarevadsgrøft, som markerer kommunegrænsen. Mod syd afgrænses området af Birkegårdens grunde, som ligger lige oven

for dalens stejle sydskrænter. Mod vest og sydvest er der dyrkede marker. Området øst for mosen, mellem denne og Christianshøjvej, dyrkes ligeledes.

Oremosen består af et tørvegravskompleks, som veksler mellem søer, drængrøfter, sumparealer og mere tørre områder. Søerne varierer i størrelse og dybde. De egentlige søer fremstår som karakteristiske tørvegrave med kantede former og stejle brinker. I nogle af søerne på de private lodder er bredderne afstivet med brædder og eternitplader.

Fysiske og tekniske forhold

Der afledes regnvand fra dele af Birkegården via Oremosen til Snarevadsgrøften. Udløbene findes neden for Birkegården nr. 99 og nr. 126. De er begge forsynet med olieudskiller med sandfang.

Bundforhold og vandkvalitet

De dybere søer har tørveholdig bund og tilsyneladende god vandkvalitet. De lavvandede områder er generelt næringsrige. Her varierer bundforholdene og vandkvaliteten bl.a. med vandstanden, som er afhængigt af nedbørsforholdene. Der er en del okker i flere af drængrøfterne og de lavvandede områder.

Nogle steder i mosens vestlige del er der også okker i Snarevadsgrøften, som her har et lag af ildelugtende slam på bunden. Vandet er ret stillestående. Generelt virker Snarevadsgrøftens vand dog rent på strækningen gennem Oremosen, og plante- og dyrelivet tyder på en forholdsvis god vandkvalitet.

Planter

Oremosen rummer et varieret planteliv, som er beskrevet flere steder. I 1985 blev der udarbejdet en planteliste til kommunens første plejeplan for området ("Plejeplan for et område i Oremosen", Værløse Kommune, december 1986). I forbindelse med den reviderede plejeplan lavede Københavns Amt i 1996 en botanisk registrering, hvor området blev delt i 11 forskellige plantesamfund, som blev beskrevet og ledsaget af artslistes ("Plejeplan for Oremosen 1996", udarbejdet for Værløse Kommune, februar 1996). Som led i Amtets naturovervågning er området desuden beskrevet i "Botanisk overvågning 1996" (Naturforvaltning rapport nr. 30, Københavns Amt).

Området rummer mange forskellige voksesteder med varierede fugtigheds- og næringsstofforhold. De største tørvegrave, som især findes i den centrale og østlige del af mosen rummer ingen vandplanter af betydning. De mere lavvandede områder kan nogle steder være helt dækket af Liden Andemad og Kors-Andemad. Bredvegetationen er sparsom i de dybere søer, som har stejle brinker. Hvor der er lysåbent omkring søerne findes de fleste steder en smal bræmme domineret af Tagrør iblandet forskellige arter af star og urter som

f.eks. Kattehale, Hjortetrøst og Alm. Fredløs. De mere lavvandede områder er flere steder helt tilgroet med især pil, og her er undervegetation sparsom. De steder, hvor træ- og buskvegetationen er mere åben, findes en rig vegetation af sumpplanter. Det gælder især i og ved Snarevadsgrøften og i området med blandet birke-/pilesump.

Efter plantesammensætningen at dømme, bliver mosen gradvist mere næringsrig fra vest mod øst. Mod vest er tidligere registreret et område med et karakteristisk plantesamfund domineret af græsset Blåtop, men dette område er nu under kraftig tilgroning. I de centrale dele af mosen er beskrevet partier med Top-Star og bestande af Vinget Perikon. Arterne er genfundet i forbindelse med udarbejdelsen af denne rapport, men det hegnede område, hvor de begge forekommer, var græsset så kraftigt af kvæg og får, at planterne var nedbidte og nedtrampede. Top-Star forekommer også flere steder mellem græssede areal og Snarevadsgrøften. Da vegetationen blev undersøgt i 1996 rummede dette område den potentielt mest interessante engflora. Det er dog meget tilgroet med pilekrat, bortset fra den lysåbne strækning langs med Snarevadsgrøften. De sidste 10-15 m før stien drejer væk fra Snarevadsgrøften, er der en meget tæt bevoksning af Rød Hestehov, som fortrænger al anden urtevegetation. I de centrale dele af mosen er der desuden spredt opvækst af Kæmpe-Bjørneklo. En anden invasiv planteart, som måske kan give problemer er Rosahvid Spiræa (*Spiraea alba x salicifolia*), som vokser i krattet ved Snarevadsgrøften.

Uden for tørvegravskomplekset dominerer forskellige græs- og højurtesamfund afhængigt af fugtigheds- og næringsstofferforhold samt påvirkning af græsning. Der er områder med forholdsvis artsrige engsamfund på det areal, som ligger mellem den nord-sydgående sti og de private lodder. Området bærer dog præg af at have været afgræsset intensivt af heste i mange år. På de lavtliggende dele af de græssede arealer er der flere steder mange Kål-Tidsel, Alm. Mjødurt og tuer af Lyse-Siv. De højereliggende, mere tørre arealer domineres af græsser.

Det privatejede areal er skovpræget med enkelte åbne partier og spredte vandfyldte tørvegrave, som er meget tilgroet med Tagrør og dunhammer. De mest lavtliggende områder er tæt bevokset med pilekrat. Store dele af området har karakter af pile-/birkesump med bl.a. Alm. Hyld og Rød-El. Her er også en del Rød Hestehov, men endnu er her ikke problemer med Kæmpe-Bjørneklo. På de højere liggende arealer vokser der store pile og birke samt Ahorn, Stilk-Eg og Bøg. Den sydlige del af det private areal har delvis karakter af have. Her er bl.a. store bevoksninger af blomstrende bambus, som næsten er helt gået ud. Desuden er her en mindre forekomst af den invasive Kæmpe-Balsamin.

Dyr

Det varierede område med mange forskellige vegetationstyper giver gode livsbetingelser for et alsidigt dyreliv. Der findes bestande af forskellige padder og krybdyr. Ved besøgene er der

især set mange snoge. Oremosen er flere steder beskrevet som en god fuglelokalitet for både land- og vandlevende fugle. Der er opsat flere forskellige typer redekasser i området. Ved et besøg i februar var der flokke af grågæs på de grønne marker vest og nord for mosen. I søerne var der blishøns. Der var også en del småfugle, bl.a. i nærheden af Birkegårdens haver. Musvåger er set ved flere besøg. Der ses ofte rådyr, som strejfer fra Ganløse Orned. Ræve, harer, mus og mosegrise er almindelige.

Pleje

Siden vedtagelsen af "Plejeplan 1996 for Oremosen" er der foretaget en del større plejeindgreb i den offentligt ejede del af mosen. Der er bl.a. ryddet en del træ- og buskvækst, og nogle af de tilgroede tørvegrave er oprenset, så de nu fremstår med frit vandspejl. Det område, som støder op til de private lodder, har tidligere været græsset af heste. Denne græsning opretholdes efter den reviderede plejeplan. Desuden er der etableret sommergræsning med kvæg og får. Får anvendes især, hvor der er problemer med Kæmpe-Bjørneklo. Formålet med plejen er at sikre de ønskede vegetationstyper og bevare områdets mosaikstruktur samt at lette publikums færdsel i mosen. Bl.a. holdes den store bestand af Rød Hestehov ved Snarevadsgrøften nede ved slåning, og Kæmpe-Bjørneklo bekæmpes manuelt uden for dyrefoldene. Stier og græsningsarealer slås efter behov, og med mellemrum ryddes uønsket opvækst af træer og buske. Desuden slås Snarevadsgrøftens bredder, og bunden oprenses for at sikre vandafledningen.

Plejeplanen giver mulighed for at indføre vintergræsning med tilskudsfodring. Det kan ikke anbefales, fordi det vil påvirke områdets næringstilstand. Det bør også sikres, at området fortsat holdes fri for gødskning og pesticider. På de ikke græssede arealer, som er domineret af høje urter, kan der med fordel foretages høslæt med bortskaffelse af det afhøstede materiale for at fjerne næringsstoffer fra området. Det er nødvendigt at foretage rydninger for at bevare Topstar- og Blåtop-samfundene. Græsning er en god metode til at bevare de ønskede plantesamfund, men græsningstrykket skal vurderes løbende og justeres for at opnå den ønskede virkning. De invasive plantearter skal fortsat bekæmpes.

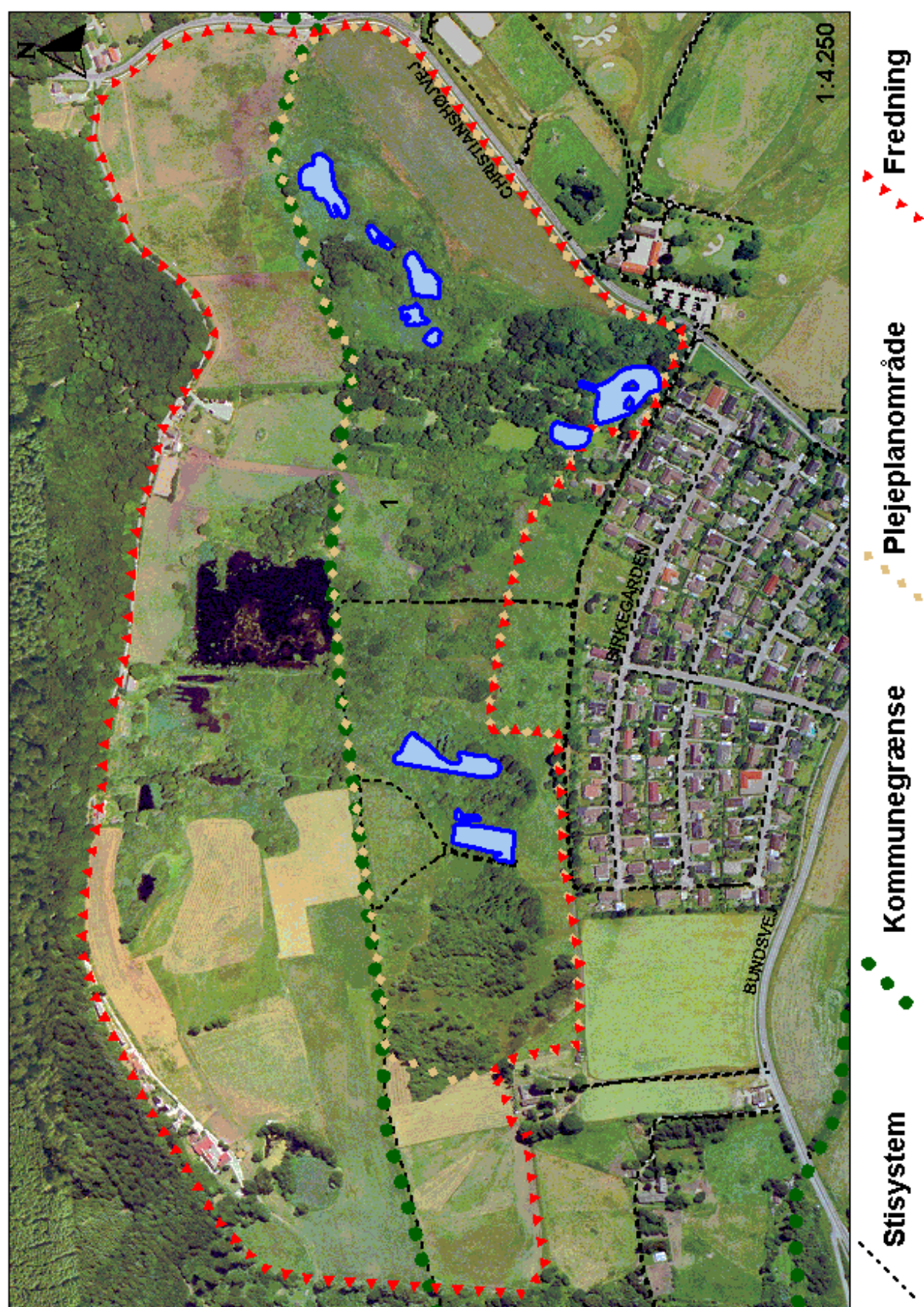
Den nuværende pleje omfatter ikke de private lodder, som udgør en relativ stor del af mosen, og som generelt er meget tilgroet. Oprensning af nogle af grøfterne og de tilgroede tørvegrave vil være en fordel både landskabeligt og biologisk. Mange store piletræer er væltet de senere år, hvilket blokerer grøfterne og begrænser afvanding af området.

Oprydning og oprensning vil derfor også forbedre vandafledningen fra de sydlige, bebyggede dele af lodderne. Under alle omstændigheder bør brædder, eternit, udgåede bambus m.v. fjernes fra de private lodder. Og det skal sikres, at Kæmpe-Balsamin ikke spreder sig her fra til den øvrige del af mosen.

Samlet vurdering

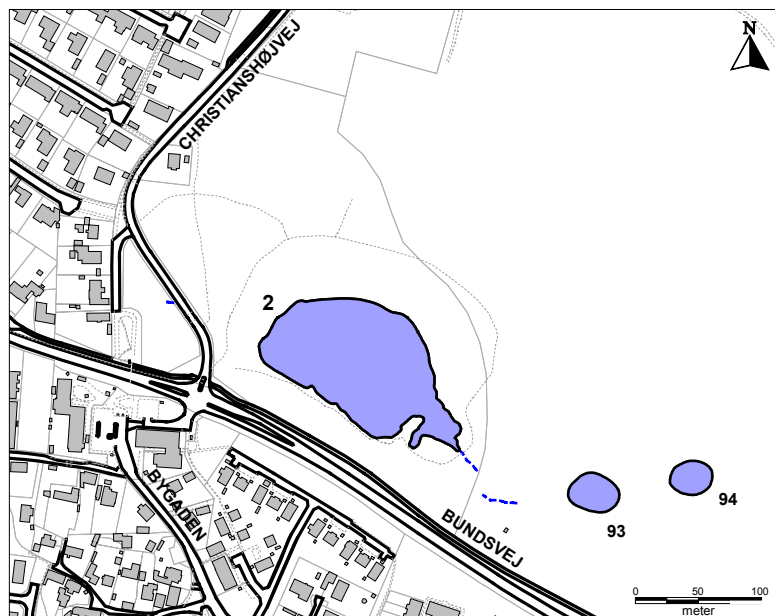
Oremosen er landskabeligt meget værdifuldt og har stor rekreativ værdi. Den vil dog få endnu større værdi, hvis stien langs Snarevadsgrøften bliver ført videre, så der kommer forbindelse til Christianshøjvej. Under alle omstændigheder bør pigtråden fjernes fra det indhegnede område ved Snarevadsgrøften. Desuden bør der skabes forbindelse til stierne i den del af mosen, som ligger i Stenløse Kommune, så der bliver lettere adgang til Ganløse Orned og det øvrige landskab. Antallet af oplysningsskilte, bænke m.v. i området er passende. Dog vil det være en fordel at opsætte nogle få affaldsspande, hvor publikum kan komme af med hundeposer, da der i øjeblikket er mange efterladenskaber på stierne.

Sø nr. 1 - Oremosen, Kirke Værløse

Nr. 2, Kirke Værløse

Christianshøj grusgravsø

Areal

ca. 1 ha.

Ejendomsforhold

Værløse Kommune.

Matrikler

36 a.

Beliggenhed og adgangsforhold

Søen ligger i et dybt hul i terrænet, hvor Christianshøjvej munder ud i Bundsvej. Mod nord og øst støder søen op til Værløse Golfbane. Der er offentlig adgang til søen fra Bundsvej og Christianshøjvej. På hjørnet af Christianshøjvej og Bundsvej er der et parkeringsareal. Herfra udgår en trampet sti, som går hele vejen rundt om søen. Ved parkeringsarealet er der en bæk med udsigt ned over søen. Der er opsat en redningspost få meter oppe ad skrænten på sydsiden af søen.

Historie

Søen er ikke officielt navngivet, men Københavns Amt anvender navnet Christianshøj grusgravsø. Søen er opstået i forbindelse med tidligere tiders grusgravning i området. Området omkring søen har tidligere været Kirke Værløse losseplads, men er i dag et stort golfbaneområde. I 1980 blev det besluttet at bevare søen til rekreativt formål i stedet for at fylde den op. Der blev opsat hegn langs de stejle skrænter mod nord for at hindre ulykker ved

børns leg i området. I 1992 blev den sydlige og mest tilgængelige bred jævnet ud, og der blev plantet siv for at forbedre sikkerheden for små børn.

Love og planer

Søen er omfattet af lokalplan nr. 44 (for offentligt fritidsområde med golfbane og ridebane ved Christianshøj). Ifølge lokalplanen skal både eksisterende og nyetablerede søer plejes med henblik på at sikre, at den vildtlevende flora og fauna får bedst mulige vilkår.

Naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper gælder for alle søerne i området og for bronzealderhøjen, som ligger oven for søen mod nordvest. Søen ligger i et område, der er udpeget som biologisk og geologisk interesseområde i Regionplan 1997 for Københavns Amt. Selve søen er kvalitetsmålsat A1 (særligt videnskabeligt interesseområde). Københavns Amt overvåger søen, der foreløbig er beskrevet i publikationen "Vurderingen af tilstanden af 22 mindre søer i Københavns Amt" (Miljøserie nr. 77, Københavns Amt 1998). Søen ligger i landzone.

Terrænförhold

Søen ligger i et meget kuperet terræn som bærer præg af, at der tidligere har været gravet grus i området. Der er stejle skrænter hele vejen rundt om søen, bortset fra i den østlige ende. Søen har en forholdsvis stejl bundprofil, fordi den er meget dyb (op til 10, måske 18 meter) og dækker et relativt lille areal. Dybden tiltager hurtigt, og det meste af søen rundt findes en dybde på over 2 meter i en afstand af kun 5 meter fra bredden. I den østlige ende findes et lavvandet, sumpet område, hvor vanddybden svinger mellem 0,5 og 1 meter. Den sydlige del af søen er blevet jævnet ud i en bredde af 2-3 m til en dybde på 30-50 cm. Søens vandstand er afhængig af grundvandsstanden og varierer fra år til år. Det medfører bl.a., at de lavvandede områder varierer i udstrækning.

Søen er lysåben, undtagen i den østlige ende, hvor der er tæt krat. Langs den sydlige bred er der en del opvækst af vedplanter, men flere steder er der helt åbent og direkte adgang til vandet. Enkelte store træer hælder ud over søens nordlige bred.

Fysiske og tekniske forhold

Søen har ingen tilløb eller afløb. Lidt sydøst for søen er der et pumpehus, hvorfra der årligt indvindes omkring 3000 m³ vand til vanding af golfbanen.

Bundforhold og vandkvalitet

Søen hører til de mest klarvandede i Københavns Amt. Siden 1994 har Københavns Amt regelmæssigt undersøgt søen. Sigtedybden var 3,9 m i 1994, da Amtet begyndte målingerne. I efteråret 1997 var den nede på omkring 2 m, men i 2000 var den igen knap 4 m. I perioder er søen lagdelt med springlag, så der er stor forskel på iltindholdet og temperaturen ved overfladen og ved bunden af søen. På nogle tidspunkter af året kan bundvandet være næsten

helt iltfrit. Søen er næringsfattig, men indholdet af både fosfor og total kvælstof er højere under springlaget end over.

Analyser af søvandet har ikke vist tegn på, at vandkvaliteten er påvirket af områdets tidligere anvendelse som losseplads.

Planter

Ifølge Københavns Amt er søen så klar, at der vokser vandplanter ned til 3-4 meters dybde. I 1996 var der en meget veludviklet og artsrig undervandsvegetation af Alm. Kildemos, Vand-Seglmos, Kransnål (*Chara sp.*), Alm. Vandpest, Kruset Vandaks, Vand-Pileurt, Fladfrugtet Vandstjerne samt trådalger. Disse arter findes stadig i søen. I 1997 var undervandsvegetationen domineret af Vandpest og Kruset Vandaks. Ved besøgene i 2000 og 2001 var der desuden Tornfrøet Hornblad i søen og spredt forekomst af Hvid Åkande.

Bredvegetationen består af en rørskov, som er mest udbredt i søens vestlige og østlige ende. Rørskoven er domineret af Tagrør, men især mod øst er der også en del Bredbladet Dunhammer. Mod syd er rørskoven iblandet en del opvækst af pil og birk samt højurter som gyldenris og Lådden Dueurt. Langs den sydlige bred er der tre åbne områder hvor der er direkte adgang til vandet, og hvor vegetationen er præget af meget færdsel.

I krattet ved den nordøstlige bred findes en mere uforstyrret lysning, hvor vegetationen er mere artsrig. Her vokser bl.a. Manna-Sødgræs og Kryb-Hvene et stykke ud i søen. Langs bredden findes desuden forskellige arter af siv, heriblandt den rødlistede Sod-Siv, der her har et af sine eneste voksesteder i Danmark. Af andre sumpplanter kan nævnes Rørgræs, Høj Sødgræs, Bredbladet Mærke, Knippe-Star, Vejbred-Skeblad, Eng-Forglemmigej og mynte. Vedplanterne langs bredden er især pil og birk. På skrænterne øst og nord for søen er der desuden de senere år plantet arter som el, mirabel, pære, røn og tjørn.

Dyr

Den lavere fauna er artsrig. Ved besøgene er der ikke set padder ved søen, men de formodes at have gode betingelser ved den sydlige bred og i søens sumpede østlige ende. Dette område formodes også at være et godt gyde- og yngleområde for fisk og fugle, der bl.a. kan få skygge fra de piletræer, der vokser på de mere tørre partier i det lavvandede område. Mange forskellige fugle bruger området som hvile-, fødesøgnings- og yngleområde. Der er bl.a. set grønbenet rørhøne, gråænder og blishøns med unger. Der lever en del fisk i søen, og den er populær blandt lystfiskere.

Pleje

Det er vigtigt at begrænse opvækst af vedplanter langs søbredden, så søen fortsat holdes lysåben. Krattet mod øst bør udtynnes og plejes, men der skal bevares uforstyrrede områder af hensyn til dyrelivet. Søens karakteristiske plante- og dyreliv er meget sårbart for tilførsel af næringsstoffer. Gødskning af golfbanearealet i nærheden af søen skal derfor mindskes mest

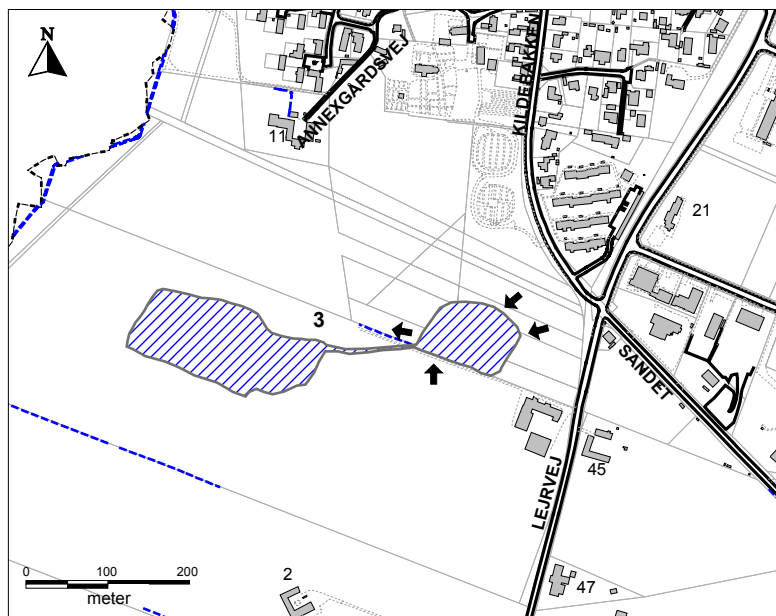
muligt, og der bør ikke fordres ænder. Desuden skal grene, væltede træer m.v. fjernes fra søen, og det vil være en fordel at opsamle nedfaldne blade så langt ud i søen, som det kan lade sig gøre. De steder, hvor røskoven breder sig særlig meget, kan planterne afskæres hvert efterår og fjernes fra området. Det vil både forsinke tilgroningen og fjerne næringsstoffer fra søen. I de mest lavvandede områder kan det blive nødvendigt at foretage oprensninger, for at bevare søen som en typisk næringsfattig sø med sparsom bredvegetation. Der bør ikke anvendes pesticider i nærheden af søen.

Samlet vurdering

Chistianshøj Grusgravsø og dens nærmeste omgivelser udgør et biologisk, landskabeligt og rekreativt meget værdifuldt område. Søen hører til de mest klarvandede søer i Københavns Amt. Den huser et plante- og dyreliv, der er karakteristisk for denne søtype, som er sjælden i denne del af landet. Området har stor betydning som spredningsvej i det bebyggede og delvis kultiverede landskab. Planter og dyr kan spredes til uplejede områder på golfbanen og videre til andre naturområder i nærheden. Desuden er der rekreativ forbindelse til andre naturområder. Den nuværende pleje af området er passende. Det bør dog undersøges, om søen er sikret mod tilførsel af gødning og pesticider fra golfbanearealet, og om vandindvinding påvirker vandstanden i søen.

Nr. 3, Kirke Værløse

Tilgroet moseområde på landbrugsareal

Areal

Den vestlige del ca. 1,5 ha, den østlige ca. 0,5 ha.

Ejendomsforhold

Den vestlige del af området er privatejet, den østlige del er ejet af Værløse Kommune.

Matrikler

4 g. (privat), 24 o, 29 b, 25 ab.

Beliggenhed og adgangsforhold

Moseområdet ligger vest for krydset mellem Lejrvej og Kildebakken. Det består af to adskilte moser, en vestlig, som ligger på Rokkedyssegårds jorder (Lejrvej 45), og en østlig, som ligger på det dyrkede område nedenfor Kirke Værløse Kirke. De to moser beskrives samlet, fordi de tidligere har været sammenhængende, og fordi de naturmæssigt ligner hinanden meget. Moserne ligger helt omgivet af dyrkede marker, og der er ikke offentlig adgang.

Historie

Moserne har tidligere været meget større, og den vestlige og østlige del har været sammenhængende. På ældre kort ses, at området tidligere har ligget i kanten af den nu forsvundne Borup Sø (historiske kort kan fås hos Kort- & Matrikelstyrelsen og kan ses i lokalhistoriske rapporter, som f.eks. ”Redegørelse fra beboerne i Kirke Værløse om byens fremtid, juni 1974”). Senere var det en del af Bundsmosen (tidligere kaldet Bove Mose), som i begyndelsen af 1900 tallet strakte sig på begge sider af Bunds Å og dækkede et areal, som var

ca. 15 gange større end i dag. Mosen har efter al sandsynlighed været anvendt til kreaturgræsning, og efterhånden som landbrugsdriften har ændret sig, er store arealer blevet drænet og opdyrket.

Love og planer

Moserne er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper. Området er udpeget som biologisk, geologisk og kulturhistorisk interesseområde i Regionplan 1997 for Københavns Amt. I regionplantillæg nr. 5 (Københavns Amt, 2000) er det lavtliggende område omkring Bunds Å og Jonstrup Å vest og nord for Flyvestation Værløse udpeget som potentielt egnet til genopretning som vådområde. Det betyder, at man evt. vil hæve vandstanden for at genskabe Borup Sø. Den østlige mose er tinglyst som regnvandsbassin. Moserne ligger i landzone.

Terrænforhold

Moserne ligger omgivet af dyrkede marker, der skråner svagt ned mod Bunds Å. De fugtige partier af den østlige mose ligger ca. 1 m under det omgivende terræn. Moserne er meget tilgroede, og indeholder kun få vandfyldte områder. I den vestlige mose er der dog et område i den nordvestlige del, hvor der er mere permanent vandspejl. Vandstanden i moserne afhænger af årstiden og nedbørsforholdene, men er generelt lav.

Fysiske og tekniske forhold

Den østlige mose fungerer som regnvandsbassin, bl.a. for erhvervsområdet ved Lejrvej. Den har tre rørlagte tilløb i henholdsvis nord-, øst og sydsiden. Der er et rørlagt afløb fra mosen til Bunds Å. Bortset fra markdræn har den vestlige del af moseområdet ingen rørlagte tilløb eller afløb.

Vandkvalitet

Vandkvaliteten er dårlig på grund af det lave, stillestående vand.

Planter

Området er meget tilgroet, og vegetationen er ikke særlig varieret. Der er en del algeområder i de vandfyldte områder. Hvor der er mere fugtigt, findes enkelte steder lysåbne lavninger med Tagrør og forskellige sumpplanter som Knippe-Star, Sværtevæld, Lådden Dueurt m.fl. Den østlige mose består næsten udelukkende af pil, hovedsagelig som pilekrat. Desuden er her to meget store Hvid-Pil og spredte hyld. Den vestlige mose domineres ligeledes af pil med islæt af bl.a. birk. På de mere tørre arealer sydvest for mosen er der plantet Rød-Gran. I kanten af moserne, og i lysningerne i pilekrattet, findes store bestande af Rød Hestehov.

Dyr

Mosen skønnes at have begrænset værdi som levested for den vilde fauna. Dog er der mange snegle i området, og det tætte krat giver gode vilkår for småfugle. Desuden er moserne hvile- og skjulested for agerlandets fugle og pattedyr.

Pleje

Der er mange væltede træer og nedfaldne grene i området, som ikke bærer præg af tidligere pleje. I den østlige mose er der meget affald, og her ligger store bunker af marksten.

En fremtidig pleje af området bør først og fremmest bestå i at fjerne affaldet. Desuden vil det være en fordel at fjerne nogle af de væltede træer, så der opstår flere lysninger i krattet.

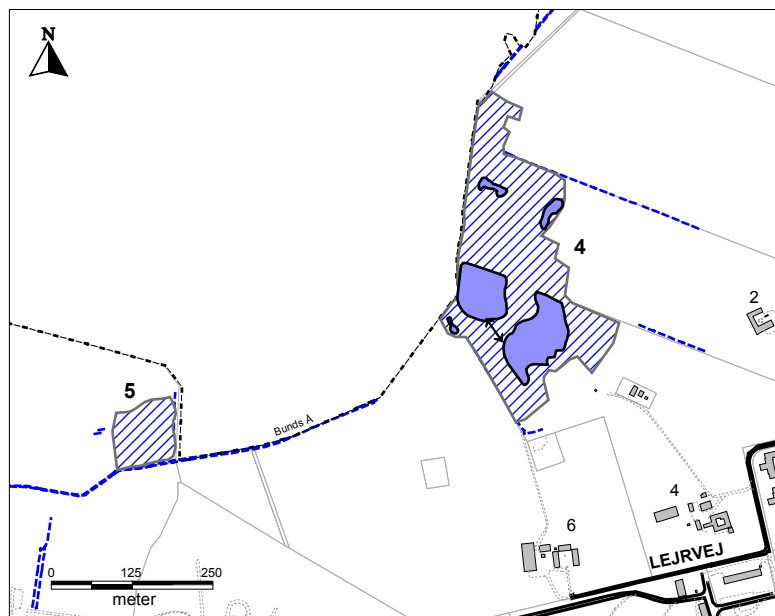
Moserne vil desuden blive mere varierede, hvis nogle af de våde partier bliver oprenset. Rød Hestehov breder sig nogle steder så kraftigt i lysningerne, at de fortrænger den øvrige flora. Slåning eller græsning kan holde denne art nede, så der bliver plads til et mere varieret plante- og dyreliv.

Samlet vurdering

Mosen har betydning som levested for det vilde plante- og dyreliv, men på grund af den kraftige tilgroning er den biologiske værdi begrænset. Området har stor potentiel betydning for spredningen af dyr og planter i det opdyrkede og bebyggede landskab. Mod sydvest ligger vådområderne ved Bunds Å, mod øst Præstesø/Søndersø og mod nord Oremosen og vådområderne på golfbanen. En forbedring af naturindholdet i moseområdet vil således kunne få gavnlig effekt på mange andre naturområder i denne del af kommunen.

Nr. 4, Kirke Værløse

Bundsmosen

Areal

I alt ca. 3 ha.

Ejendomsforhold

Privat.

Matrikler

5 a, 6 c.

Beliggenhed og adgangsforhold

Mosen ligger neden for Lejrvej ved Bunds Å, som her danner grænse til Stenløse Kommune mod vest. Mosen udgør det lavtliggende område af landbrugsarealerne, som hører til Mosedamgård (Lejrvej 2) og Stengård (Lejrvej 4). Der er ikke offentlig adgang til området.

Historie

På ældre kort ses, at området tidligere var en del af den nu forsvundne Borup Sø. På disse kort kaldes mosen Bove Mose eller Callent Eng (historiske kort kan fås hos Kort- & Matrikelstyrelsen og kan ses i lokalhistoriske rapporter, som f.eks. ”Redegørelse fra beboerne i Kirke Værløse om byens fremtid, juni 1974”).

I begyndelsen af 1900 tallet dækkede Bundsmosen et langt større areal. Den strakte sig på begge sider af Bunds Å og dækkede et areal, som var ca. 15 gange større end i dag. Tidligere har mosen efter al sandsynlighed været anvendt til kreaturgræsning, og efterhånden som landbrugsdriften har ændret sig, er store arealer blevet drænet og opdyrket. Der er desuden

gravet tørv i området. De to største søer (på Stengårds jorder) er tørvegrave, som sandsynligvis stammer fra 2. verdenskrig. De senere år er der blevet oprenset og nygravet vandhuller for at fremme naturindholdet i området.

Love og planer

Mosen er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper. Området er udpeget som biologisk, geologisk og kulturhistorisk interesseområde i Regionplan 1997 for Københavns Amt. I regionplantillæg nr. 5 (Københavns Amt, 2000) er det lavtliggende område omkring Bunds Å og Jonstrup Å vest og nord for Flyvestation Værløse udpeget som potentielt egnet til genopretning som vådområde. Det betyder, at man evt. vil hæve vandstanden for at genskabe Borup Sø. Ifølge regionplanen har Bunds Å lempet (B3) målsætning på strækningen langs Bundsmosen. Det skyldes, at åen bruges til afledning af vand og er påvirket af spildevand. Området ligger i landzone.

Terrænforhold

Mosen ligger i bunden af et markant dalstrøg sydvest for Kirke Værløse. Den største del af mosen ligger i Værløse Kommune og afgrænses af Bunds Å mod vest. Dele af mosen bliver græsset af får, og på de højere liggende, mere tørre arealer er der dyrkede marker. Mosen består af sumpede arealer med kratbevoksning vekslende med større og mindre vandområder. Vandstanden i området varierer med årstiden og nedbørsforholdene. De to største søer findes på Stengårdens jorder. På Mosedamgårds jorder er der flere mindre søer. Langs Bunds Å er der desuden flere periodevis oversvømmede områder.

Fysiske og tekniske forhold

Bortset fra drænledninger har mosen ingen rørlagte tilløb eller afløb. Dog er de to søer på Stengårdens jorder forbundet via en rørledning.

Vandkvalitet

Store dele af mosens vand stammer fra grundvandet, idet der er kraftig vældaktivitet langs Bunds Å opstrøms mosen, vest for Kirke Værløse. Vandkvaliteten skønnes god i de fleste søer. Dog er vandkvaliteten dårlig i nogle af de mest tilgroede vandhuller i pilekrattet langs med åen. Det skyldes, at de består af stillestående vand, og at de udtørre i perioder. Desuden kan forurening af åen med spildevand have betydning.

Planter

De to største søer har en udstrakt bredvegetation, som er domineret af Tagrør med islæt af dunhammer.

På Mosedamgårds jorder er der flere mindre søer. Den restaurerede sø, som ligger tæt ved Bunds Å, har rørskov domineret af Tagrør i nord- og østenden. På det lave vand i søen er der

en stor bestand af Glanskapslet Siv. Desuden forekommer bl.a. Vejbred-Skeblad, Høj Sødgræs og Kær-Dueurt. Den nygravede sø lidt længere fra åen har endnu ikke udviklet en bredvegetation af betydning. Især i søens østlige del er der mange Sø-Kogleaks, og nord for søen er der en bestand af Top-Star inden for det græssede areal. I pilekrattet er der flere små, delvis oprensede vandhuller, hvoraf især et har en meget artsrig vegetation. I de skyggede vandhuller forekommer en del algemåtter. Store dele af området er meget tilgroet, og her er vegetationen sparsom. Især i området mod åen og ved de to store søer er det tæt pilekrat. Desuden forekommer bl.a. birk, røn og hæg. Men i de lysåbne partier i krattet findes nogle steder en rig sumpplantevegetation af bl.a. Krybende Baldrian, Bredbladet og Smalbladet Mærke, Sværtevæld, Tykbladet Ærenpris, Eng-Forglemmigej, Bittersød Natskygge, Tigger-Ranunkel og flere arter af star, heriblandt Top-, Knippe- og Stiv Star. På de mere tørre, græssede arealer findes bl.a. en del Kål-Tidsel og Lav Ranunkel. Langs Bunds Å er der store partier med Rød Hestehov, som fortrænger næsten al anden vegetation. Desuden forekommer Kæmpe-Bjørneklo flere steder i området.

Københavns Amt har undersøgt Bundsmosens vegetation i 1996 (Naturforvaltning rapport nr. 30, Botanisk overvågning 1996). Det fremgår heraf, at der ikke er meget tilbage af den artsrige kærflora, som området tidligere må have rummet, men at mosen har potentiale for arter som Engblomme og Vinget Perikon. De vil sandsynligvis kunne indfinde sig, hvis der indføres en passende pleje.

Dyr

Området skønnes at være tilstrækkeligt varieret til at rumme et rigt dyreliv generelt. Der er mange levesteder for den lavere fauna. I nogle af søerne er der udsat frøer, som er indsamlet i området. De nye og restaurerede søer og vandhuller på Mosedamsgårds jorder er velegnede til padder. Der bliver hvert år lavet fugletællinger i området, som har et meget rigt fugleliv. Der yngler bl.a. sjældne rovfugle, og der er mange nattergale. Områdets størrelse og variation giver gode betingelse for gnavere og andre pattedyr.

Pleje

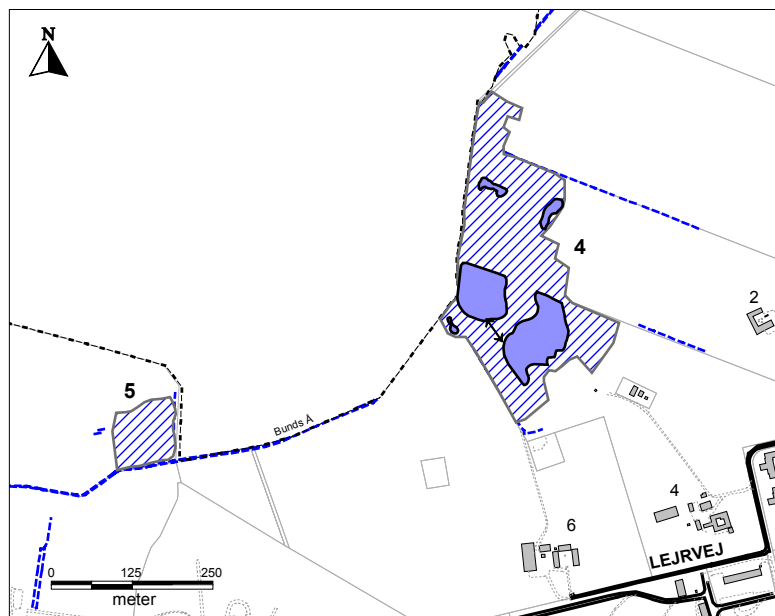
På Mosedamsgårds jorder blev der i efteråret 1999 gravet en lille sø på et lavtliggende område et par hundrede meter fra åen. Søen er gravet med v-formet profil og er næsten 2 m dyb på midten. Desuden blev en lille tilgroet sø tæt ved åen oprenset til lerlaget i bunden, da den var ved at gro til i Tagrør og pilekrat. Arbejdet blev udført af Københavns Amt som et naturgenopretningsprojekt. Der bliver løbende lagt marksten ud i søerne, for at skabe varierede bundforhold. I den restaurerede sø slås Tagrør af og til. I to af de mindre vandhuller er der med held blevet udlagt halm til bekæmpelse af alger. Ejerne af området gør løbende et stort arbejde ved at rydde træ- og buskvækst, fjerne væltede træer m.v. Størstedelen af de lavtliggende områder i mosen er heget, og der græsses med får. De holder Kæmpe-Bjørneklo

nede de fleste steder, men nogle områder må slås manuelt. De to store søer blev delvis oprenset for ca. 20 år siden, men nu breder rørskov sig kraftigt. Her kan det blive nødvendigt at foretage en større oprensning, hvis man ønsker at opretholde et frit vandspejl og forhindre at søerne på længere sigt bliver tørlagt. I forbindelse med en oprensning kunne man etablere lavvandede bredzoner for at forbedre betingelserne for bl.a. padder. Naturindholdet i området vil øges, hvis der skabes flere lysninger i pilekrattet. Det er fortsat vigtigt at fjerne væltede træer, udtynde i vedplanterne og rydde opvækst af Pil m.v.

Kæmpe-Bjørneklo skal fortsat bekæmpes, og nogle steder breder Rød Hestehov sig så voldsomt, at de bør holdes nede. Fåregræsning er en velegnet metode til bekæmpelse af disse arter. Men de steder, hvor græsning ikke er praktisk mulig, må de invasive arter bekæmpes manuelt. Der bør ikke anvendes pesticider i området. De højere liggende arealer skal gødskes mindst muligt for at begrænse tilførsel af næringsstoffer til mosen. Hvis en artsrig kærflora skal have mulighed for at indfinde sig, er det meget vigtigt at undgå gødkning. Engarealerne skal være lysåbne, og græsningen bør opretholdes. Græsningstrykket skal dog justeres løbende, så den ønskede flora tilgodeses bedst muligt. En hævnning af vandstanden i åen og rensning af vandet vil ligeledes have positiv effekt.

Samlet vurdering

Bundsmosen er et smukt landskabselement. Både æstetisk og biologisk er det et fint moseområde med god variation, der har stor betydning både som levested og som spredningsvej for det vilde dyre- og planteliv. Mosen rummer især et rigt fugleliv og en del padder. Flere steder er der en rig vegetation, det gælder især områderne omkring de nygravede og oprensede vandhuller. Store dele af området er dog meget tilgroet, og her er den biologiske værdi forholdsvis lille. Nogle områder er truet af Kæmpe-Bjørneklo og Rød Hestehov, som bør bekæmpes. Den artsrige kærflora, som området tidligere formodes at have rummet, vil sandsynligvis vil kunne indfinde sig igen, hvis der indføres en passende pleje.

Nr. 5, Borup Sø**Lille tilgroet mose ved Bunds Å**Areal

ca. 1,5 ha.

Ejendomsforhold

Privat.

Matrikler

38 a.

Beliggenhed og adgangsforhold

Mosen ligger på Knardrupgårds jorder, nordvest for Flyvestation Værløse. Mod øst støder den op til kommunegrænsen mod Stenløse Kommune og vandværket ved Bogøgård, som ejes af Københavns Kommune. Mod syd afgrænses mosen af Bunds Å. Der er ikke offentlig adgang.

Historie

På ældre kort ses, at området tidligere var en del af den nu forsvundne Borup Sø (historiske kort kan fås hos Kort- & Matrikelstyrelsen og kan ses i lokalhistoriske rapporter, som f.eks. ”Redegørelse fra beboerne i Kirke Værløse om byens fremtid, juni 1974”). Senere blev mosen en del af Bundsmosen (tidligere kaldet Bove Mose), som i begyndelsen af 1900 tallet strakte sig på begge sider af Bunds Å og dækkede et areal, som var ca. 15 gange større end i dag. Mosen har efter al sandsynlighed været anvendt til kreaturgræsning, og efterhånden som landbrugsdriften har ændret sig, er store arealer blevet drænet og opdyrket.

Love og planer

Mosen er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper. Området er udpeget som biologisk, geologisk og kulturhistorisk interesseområde i Regionplan 1997 for Københavns Amt. I regionplantillæg nr. 5 (Københavns Amt, 2000) er det lavtliggende område omkring Bunds Å og Jonstrup Å vest og nord for Flyvestation Værløse udpeget som potentielt egnet til genopretning som vådområde. Det betyder, at man evt. vil hæve vandstanden for at genskabe Borup Sø. Ifølge regionplanen har Bunds Å lempet (B3) målsætning på strækningen langs mosen. Det skyldes, at åen bruges til afledning af vand og er påvirket af spildevand. Mosen ligger i landzone.

Terrænforhold

Mosen ligger i en lavning, i det sydøstlige hjørne af et indhegnet areal, som bærer præg af græsning. Syd for mosen løber Bunds Å. Mod øst, på vandværkets grund, er der en åben skovbevoksning. Mosen er meget tilgroet, og indeholder kun få vandfyldte områder. Vandstanden afhænger af årstiden og nedbørsforholdene, men den er generelt lav.

Fysiske og tekniske forhold

Bortset fra markdræn har mosen ingen rørlagte tilløb eller afløb.

Vandkvalitet

Vandkvaliteten er dårlig på grund af det lave, stillestående vand.

Planter

Området er meget tilgroet, og vegetationen er ikke særlig varieret. Mosen består af pilesump iblandet Rød-El og birk. I de vandfyldte områder er der en del algemåtter. I randzonerne og i de få lysninger i krattet findes Tagrør, Lådden Dueurt og enkelte andre fugtigbundsplanter. Langs Bunds Å er der en tæt bevoksning af Rød Hestehov og en del Alm. Hyld. På de mere tørre områder i kanten af mosen er der store asketræer, og i den nordlige del af området er der en gruppe høje Rød-Gran. På grænsen mellem mosen og det åbne areal er der en del Kæmpe-Bjørneklo.

Dyr

Mosen skønnes at have begrænset værdi som levested for den vilde fauna. Dog giver det tætte krat gode vilkår for småfugle.

Pleje

Der er mange væltede træer og nedfaldne grene i området, som ikke bærer præg af tidligere pleje.

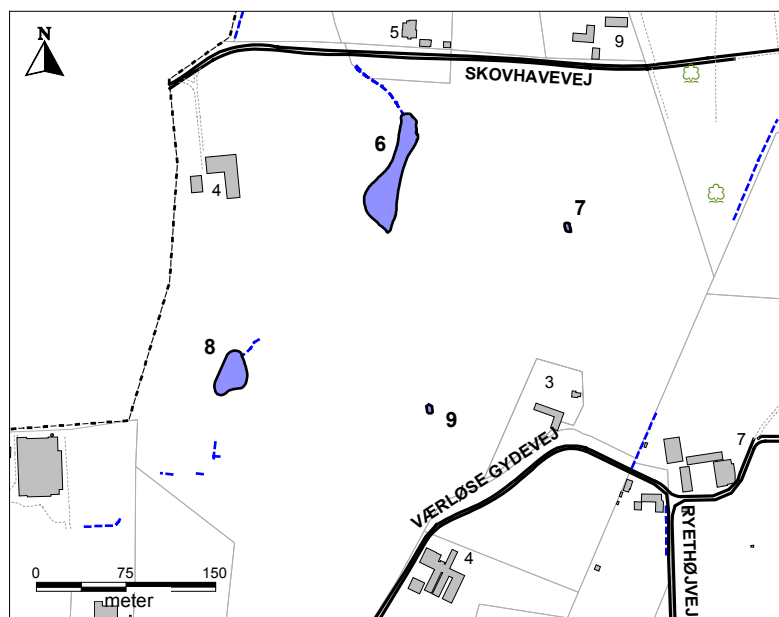
En fremtidig pleje af området kan bl.a. bestå i at fjerne nogle af de væltede træer, så der opstår flere lysninger i krattet. Området vil desuden blive mere varieret, hvis nogle af de våde partier bliver oprenset. Kæmpe-Bjørneklo skal bekæmpes og forhindres i at brede sig i selve mosen og til området langs med Bunds Å.

Samlet vurdering

Mosen ligger mellem de øvrige vådområder langs Bunds Å og de vådområder, der findes i Stenløse Kommune og på Flyvestationen. Den har derfor betydning både som levested og som spredningsvej for det vilde plante- og dyreliv. Men på grund af den kraftige tilgroning er den biologiske værdi begrænset.

Nr. 6, Kirke Værløse

Mose i landbrugsområde

Areal

2000 m².

Ejendomsforhold

Privat.

Matrikler

18 a.

Beliggenhed og adgangsforhold

Området ligger i kommunens nordvestlige hjørne umiddelbart syd for Skovhavevej på Skovhavegårds jorder, ca. 150 m øst for gården (Skovhavevej 4). Mosen og den eng, som omgiver den, er hegnet. Der er ikke offentlig adgang.

Love og planer

Mosen er omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 om beskyttede naturtyper. Den ligger i et område, der er udpeget som biologisk, geologisk og landskabeligt interesseområde i Regionplan 1997 for Københavns Amt. Området ligger i landzone.

Terrænforhold

Mosen ligger i en dalsænkning, der skærer sig ind mellem dyrkede marker og græsningsarealer i et meget kuperet terræn. Vandstanden i området afhænger af årstiden og nedbørsforholdene. Det er især den sydlige del af mosen, som er vanddækket dele af året. Om

sommeren er hele området stort set udtørret. Området har tidligere været græsset ret hårdt af kvæg, men græsningen er tilsyneladende ophørt. Mosen er nu omgivet af et uplejet engområde, som stadig er heget. I mosens nordlige ende er terrænet fladt. Mod sydøst er der forholdsvis stejle skrænter med græs og højurter. Til de øvrige sider skråner terrænet relativt svagt mod de omkringliggende landbrugsarealer. I den sydvestlige del af området er der spredte træer, hvoraf de fleste er delvis udgåede elletræer. Mosen og engen er lysåben.

Fysiske og tekniske forhold

I mosens nordlige ende, tæt ved Skovhavevej, er der en åben grøft, som leder vand til mosen i fugtige perioder. Bortset fra evt. markdræn har mosen ingen rørlagte tilløb eller afløb.

Planter

Området rummer et relativt varieret planteliv. I de mest fugtige partier findes der bl.a. Manna-Sødgræs, Knæbøjet Rævehale, Grenet Pindsvineknop, Engkarse og Gul Iris. Desuden forekommer forskellige arter af star samt Lyse-Siv, Mose-Bunke, Rørgræs, Fliget Brøndsel og Sværtevæld. På de mere tørre områder vokser bl.a. Lav Ranunkel, Stor Nælde, Kruket Skræppe, Døvnælde, Ager-Tidsel og Horse-Tidsel. Vedplanterne i området består først og fremmest af en gruppe delvis udgåede Rød-El. De store stammer er døde, men flere steder skyder nye planter fra rødderne. Desuden er der enkelte pil.

Dyr

Området skønnes velegnet som levested for arter, som er tilknyttet engområder og periodevis udtørrede vandhuller. Desuden har området værdi som fødesøgnings-, hvile- og skjulested for agerlandets fugle og pattedyr.

Pleje

Området har tidligere været græsset, men bærer ellers ikke præg af at have været plejet.

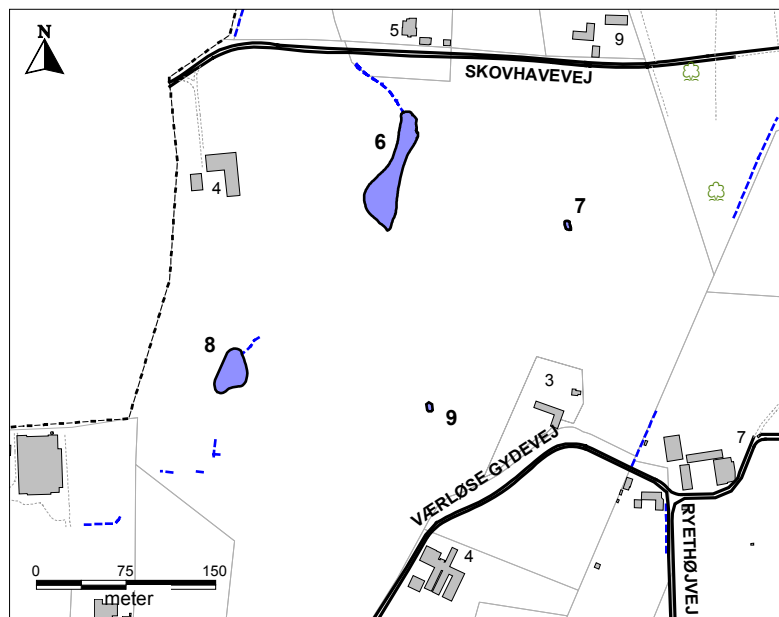
De mange udgåede træer skæmmer landskabet og bør fældes. Men da de kan have værdi som levested for bl.a. insekter, bør nogle af stammerne efterlades på jorden. Af hensyn til vandkvaliteten skal de lægges uden for de periodevis vanddækkede områder. De nye Rød-El, som skyder fra rødderne, bør tyndes efter nogle år, så der kan opstå spredte ny store træer. Sammenlignet med vådområderapporten fra 1986 er florarigdommen blevet større. Det skyldes formodentlig ophør af græsning. Med tiden kan området dog begynde at gro til i højurter og opvækst af pil og andre vedplanter, så kan det være en fordel at genindføre græsning som plejeform på længere sigt. Men græsningstrykket må ikke være så stort, at den artsrige eng- og mosevegetation skades.

Samlet vurdering

Området har stor betydning som levested og spredningsvej for det vilde dyre- og planteliv, og det er vigtigt at bevare det som varieret og lysåbent. Mosen og engen er et værdifuldt landskabselement, fordi det fremstår som kontrast til de dyrkede marker og fremhæver landskabets former. Området vil dog få større visuel værdi, hvis de udgåede træer bliver fjernet og erstattet af spredte nye træer.

Nr. 7, Kirke Værløse

Vandhul på dyrket mark

Areal

100 m².

Ejendomsforhold

Privat.

Matrikler

18 a.

Beliggenhed og adgangsforhold

Vandhullet ligger i kommunens nordvestlige hjørne på Skovhavegårds jorder, ca. 300 m øst for gården (Skovhavevej 4). Den ligger helt omgivet af dyrkede marker, og der er ikke offentlig adgang.

Historie

Vandhullet er formodentlig en tidligere mergelgrav.

Love og planer

Vandhullet er omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 om beskyttede naturtyper. Den ligger i et område, der er udpeget som biologisk, geologisk og landskabeligt interesseområde i Regionplan 1997 for Københavns Amt. Vandhullet ligger i landzone.

Terrænforhold

Vandhullet ligger i en rektangulær fordybning i et kuperet terræn. Det ligger helt lysåbent midt på en mark, som dyrkes så tæt som muligt på kanten af vandhullet. Vandhullet er delvis opfyldt af marksten og indeholder kun vand i fugtige perioder.

Fysiske og tekniske forhold

Bortset fra evt. markdræn er der ingen rørlagte tilløb eller afløb.

Bundforhold og vandkvalitet

Ved besøget var vandet uklart og lugtede ubehageligt. Det skyldes formodentlig, at vandhullet udtørrer flere gange i løbet af året.

Planter

Vandhullet rummer kun få plantearter. Der har tidligere været en bestand af Bredbladet Dunhammer, men den er tilsyneladende forsvundet. Ved besøget i 2000 blev der fundet en del Rørgræs og pileurt. Skråningerne omkring vandhullet var præget af tørbundsarter som tidsler, nælder og Raps, som har spredt sig fra de dyrkede marker.

Dyr

Vandhullet har ringe værdi som levested for de fleste dyregrupper. Men det har nogen betydning som hvile- og skjulested for agerlandets dyreliv.

Pleje

Vandhullet bærer ikke præg af at have været plejet.

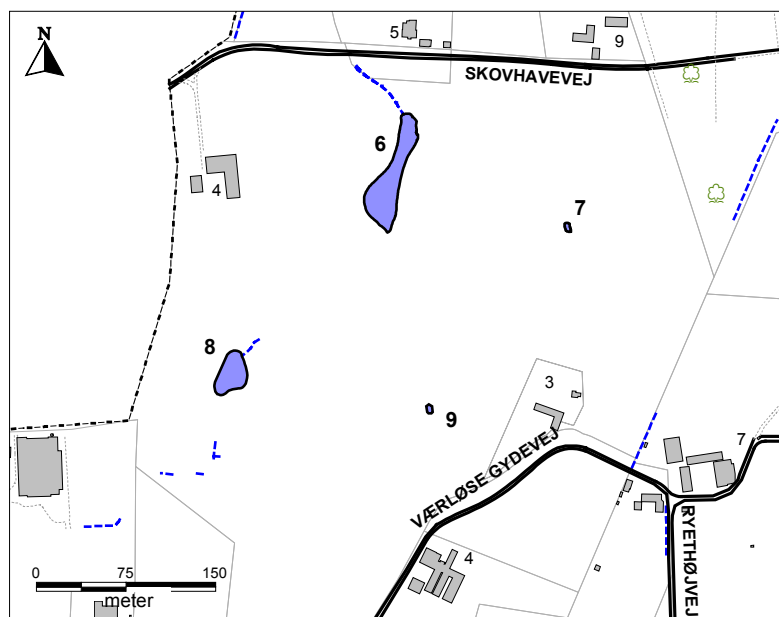
Det er vigtigt at sikre, at vandhullet bevarer den nuværende udstrækning, og at naturindholdet ikke forarmes yderligere. Forholdene for det vilde plante- og dyreliv kan forbedres betydeligt, hvis en zone rundt om vandhullet friholdes for gødskning og pesticider. Plantning af enkelte buske eller træer vil være en gevinst både landskabeligt og biologisk. Det er dog vigtigt, at der fortsat kommer lys og luft til vandet.

Samlet vurdering

Vandhullet har ringe værdi som vådområde. Områdets største værdi består i at være spredningsvej for planter og dyr i det intensivt dyrkede landskab.

Nr. 8, Kirke Værløse

Mose og fugtig eng i landbrugsområde

Areal

Mose ca. 0,2 ha, eng ca. 1 ha.

Ejendomsforhold

Privat.

Matrikler

18 a.

Beliggenhed og adgangsforhold

Området ligger i kommunens nordvestlige hjørne på Skovhavegårds jorder, ca. 150 m syd for gården (Skovhavevej 4). Mosen og engen ligger på et græsningsareal, som er hegnet. Der er ikke offentlig adgang.

Love og planer

Mosen er omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 om beskyttede naturtyper. Den ligger i et område, der er udpeget som biologisk, geologisk og landskabeligt interesseområde i Regionplan 1997 for Københavns Amt. Området ligger i landzone.

Terrænforhold

Området ligger lavt i et kuperet terræn på et indhegnet græsningsareal, som græsses forholdsvis hårdt af heste. Mod vest grænser det op til stalde og jorder, som hører til Farum-Værløse Rideskole. Til de øvrige sider er der dyrkede marker. Vådområdet består mod nord af

et moseområde, hvor der tidligere er gravet et vandhul. Syd og vest her for er der en eng, som er vanddækket i fugtige perioder. Vandstanden afhænger meget af årstiden og nedbørsforholdene. Området er lysåbet.

Fysiske og tekniske forhold

Bortset fra evt. markdræn har mosen ingen rørlagte tilløb eller afløb.

Bundforhold og vandkvalitet

De vandfyldte dele af mosen indeholder meget slam og planterester, og vandkvaliteten er relativ dårlig.

Planter

I vandhullet er der allerede tidligt på året spredt forekomst af Liden Andemad og algemåtter. Især i den østlige del er der rørskov af dunhammer og Tagrør. Spredt i vandhullet er der andre sumpplanter som Gul Iris og forskellige arter af star. Engens flora er tidligere beskrevet som meget interessant med bl.a. Kødfarvet Gøgeurt, Trævlekrone, Vinget Perikon og Eng-Kabbeleje. Ved besøget tidligt på året var engens vegetation præget af tidlige arter som Vår-Gæslingebloomst, Guldstjerne, Bellis, Vorterod og enkelte steder Hvid Anemone. På de mest fugtige områder var der desuden mange Lav Ranunkel og Tykbladet Ærenpris. Øst for vandhullet er der opvækst af mellemstore Rød-El. Desuden er der enkelte fritstående træer vest for vandhullet og på engen.

Dyr

Mosen og engen rummer en varieret lavere fauna. Ved besøgene er der ikke set padder, men de formodes at have gode betingelser, og lokale oplyser, at der findes salamandere i mosen. Der er set flokke af grågæs på engen. Generelt har fugtige enge stor værdi som levested for agerlandets fugle.

Pleje

Mosen har tidligere været helt omgivet af pilekrat og store Rød-El. De er blevet ryddet for 10-15 år siden, og er nu erstattet af opvækst fra de efterladte stubbe. Tidligere har hegning af vandhullet beskyttet bredderne. Men nu er især området vest for vandhullet trådt meget ned af græssende dyr, og bredvegetationen er stort set forsvundet. Det kunne virke som om engen var lidt for hårdt græsset, til stadig at rumme de førnævnte arter, men det er vanskeligt at afgøre tidligt på året.

Området bør bevares i sin nuværende tilstand med hensyn til fugtighed, og det bør fortsat græsses. Men det skal sikres, at græsningstrykket ikke er så stort, at det forhindrer udvikling af den unikke flora, der tidligere er beskrevet for området. Det er også meget vigtigt at undgå

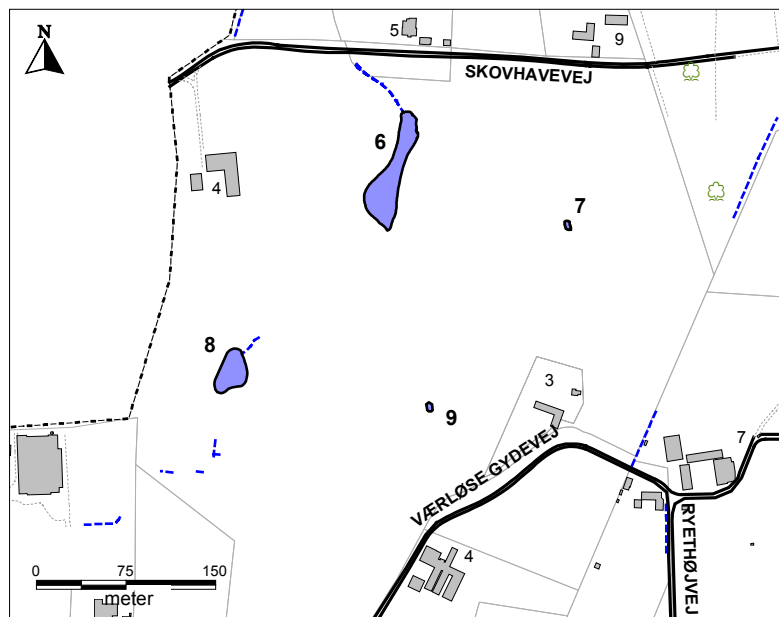
tilførsel gødning og pesticider til området. Som minimum bør hele det indhegnede område henligge som naturareal. Hegning af vandhullet kan måske forbedre vandkvaliteten. Desuden vil det give mulighed for udvikling af en bredvegetation i den vestlige del af vandhullet og forbedre forholdene for vandlevende dyr. Søen skal fortsat holdes lysåben. Det er derfor nødvendigt at udtynde elletræerne med mellemrum og rydde træopvækst de steder, hvor dyrene ikke kan komme til.

Samlet vurdering

Området er varieret og har stor betydning som levested for planter og dyr. Det bør opretholdes i den tilstand, det har i dag. Eventuelt kan græsningstrykket justeres, med henblik på at forbedre forholdene for den værdifulde engflora. Mosen og engen har betydning som spredningsvej mellem tilsvarende naturområder i nærheden.

Nr. 9, Kirke Værløse

Vandhul på dyrket mark

Areal

100 m².

Ejendomsforhold

Privat.

Matrikler

18 a.

Beliggenhed og adgangsforhold

Vandhullet ligger i kommunens nordvestlige hjørne på Skovhavegårds jorder, ca. 250 m sydøst for gården (Skovhavevej 4). Den ligger helt omgivet af dyrkede marker, og der er ikke offentlig adgang.

Historie

Vandhullet er formodentlig en tidligere mergelgrav.

Love og planer

Vandhullet er omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 om beskyttede naturtyper. Den ligger i et område, der er udpeget som biologisk, geologisk og landskabeligt interesseområde i Regionplan 1997 for Københavns Amt. Vandhullet ligger i landzone.

Terrænforhold

Vandhullet ligger som en oval fordybning i terrænet. Det ligger helt lysåbent midt på en dyrket mark omgivet af et mindre, rektangulært udyrket område. Der er lagt bunker af marksten i kanten af vandhullet, som kun indeholder vand i fugtige perioder.

Fysiske og tekniske forhold

Bortset fra evt. markdræn er der ingen rørlagte tilløb eller afløb.

Planter

Vandhullet rummer kun få plantearter. Hele vejen rundt i kanten vokser der Rørgræs. I bunden er der tuer af star samt en del Manna-Sødgræs. Syd og vest for vandhullet, hvor der er mere tørt, er der et udyrket område med græsser og højurter.

Dyr

Vandhullet har ringe værdi som levested for de fleste dyregrupper. Men det har nogen betydning som hvile- og skjulested for agerlandets dyreliv.

Pleje

Vandhullet bærer ikke præg af at have været plejet.

Det er vigtigt at sikre, at vandhullet bevarer den nuværende udstrækning, og at naturindholdet ikke forarmes yderligere. Forholdene for det vilde plante- og dyreliv kan forbedres betydeligt, hvis en større zone rundt om vandhullet friholdes for gødsning og pesticider. Plantning af enkelte buske eller træer vil være en gevinst både landskabeligt og biologisk. Det er dog vigtigt, at der fortsat kommer lys og luft til vandet.

Samlet vurdering

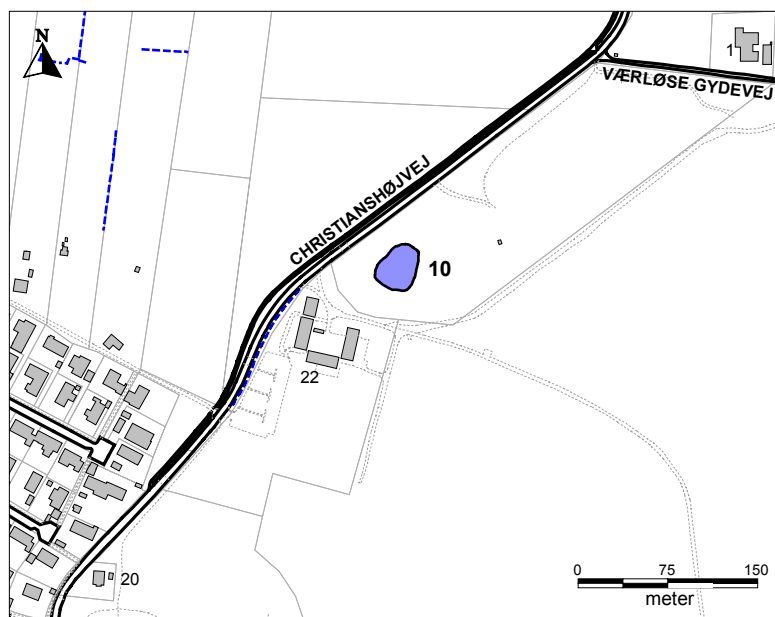
Vandhullet har ringe værdi som vådområde. Områdets største værdi består i at være spredningsvej for planter og dyr i det intensivt dyrkede landskab.

Sø nr. 6, 7, 8, 9 - Skovhavegård, Kirke Værløse

Nr. 10, Kirke Værløse

Sø på ridebane

Areal

1000 m².

Ejendomsforhold

Værløse Kommune.

Matrikler

19 b.

Beliggenhed og adgangsforhold

Søen ligger midt på en rideopvisningsbane nord for Christianshøj gård (Christianshøjvej 22), mellem Christianshøjvej og Værløse golfbane. Der er adgang til søen fra Christianshøjvej og fra Christianshøj gård.

Love og planer

Søen er omfattet af lokalplan nr. 44 (for offentligt fritidsområde med golfbane og ridebane ved Christianshøj). Ifølge lokalplanen skal både eksisterende og nyetablerede søer plejes med henblik på at sikre, at den vildtlevende flora og fauna får bedst mulige vilkår.

Naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper gælder for alle søerne i området. Søen ligger i et område, der er udpeget som geologisk interesseområde i Regionplan 1997 for Københavns Amt. Søen ligger i landzone.

Terrænforhold

Søen ligger i en fordybning og er omgivet af ret stejle skråninger til alle sider. Den udtørres i løbet af sommeren. Bunden skråner svagt, og selv tidligt på året, hvor der er vand i hele søen, er vanddybden relativt lav. På toppen af skrænten, i niveau med det omgivende terræn, er der store fritstående træer hele vejen rundt. Søen er delvis lysåben, fordi der kommer en del lys til søen mellem træerne. Området rundt om søen er en græsklædt rideopvisningbane.

Fysiske og tekniske forhold

I den sydlige ende af søen udmunder to drænledninger fra golfbaneområdet. Der er ingen øvrige rørlagte tilløb eller afløb.

Bundforhold og vandkvalitet

Søbunden er leret og indeholder en del planterester. Vandkvaliteten afhænger meget af vandstanden men synes god om foråret, hvor vandstanden er høj.

Planter

Det er tidligere beskrevet, at der er en del vandplanter i søen, men der er ikke fundet vandplanter i forbindelse med udarbejdelsen af denne rapport. Efterhånden som søen tørlægges i løbet af sommeren, breder sump- og bredvegetationen sig ud i søen, så bunden dækkes af bl.a. Manna-Sødgræs og Kryb-Hvene. I kanten af søen er der en veludviklet rørskov, som er domineret af Tagrør. Især i den nordlige ende er der desuden lidt Rørgræs. Desuden forekommer en del forskellige sumpplanter som f.eks. Kattehale, Dusk-Fredløs, Sværtevæld og Grenet Pindsvineknop, som især vokser i kanten mod syd. På skråningerne er der en del Lådden Dueurt, og på de mere tørre områder længere væk fra vandet, findes bl.a. Hindbær, Stor Nælde og forskellige græsser. Især på den sydlige skråning er der mange Gærde-Snerle, og på den nordlige skråning er der en tæt bestand af Skjolddrager. Træerne, der omkranser søen, er først og fremmest gamle piletræer. Desuden er der enkelte store Ask og birk samt hyld. Hele vejen rundt er der spredt opvækst af elm, Ask og pil.

Dyr

Forholdene skønnes relativt gode for den lavere fauna. Det er tidligere beskrevet, at både lille vandsalamander og stor vandsalamander yngler i søen, og begge arter blev fundet i år 2000. Lokale oplyser, at blishøns har ynglet i søen i mange år. Det er ikke tilfældet i 2001. Søen besøges ofte af gråender, og mange forskellige fugle anvender træerne og buskene til hvile og fødesøgning. I et af de store træer ved søen har der ynglet flagermus i flere år.

Pleje

I perioder, hvor søen er udtørret, fjerner rideskolens medarbejdere nedfaldne grene, affald m.v. fra søbunden.

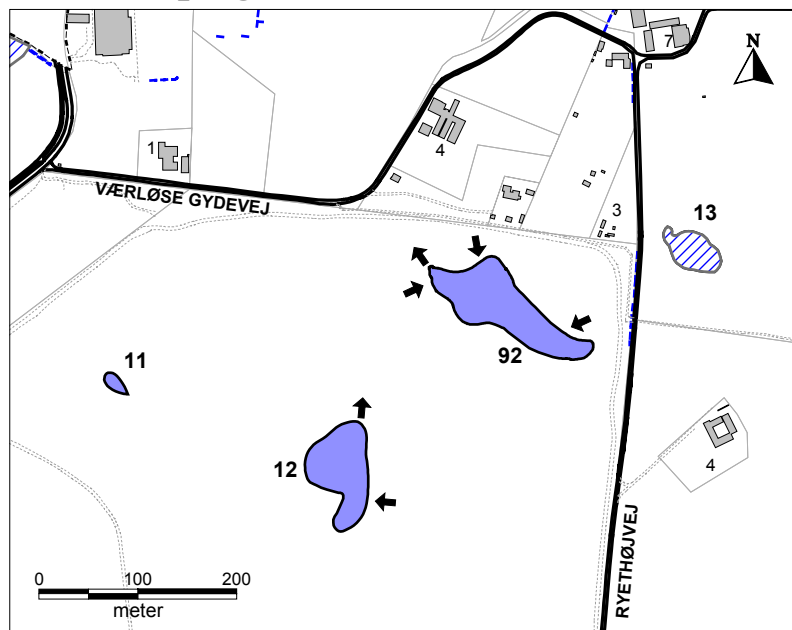
For at undgå unødigt tilførsel af næringsstoffer, bør søen fortsat oprensnes for nedfaldne grene m.v. For at sikre lys og luft til vandet, skal krat og træopvækst løbende ryddes mellem de store træer. For at hindre tilførsel af næringsstoffer til søen, bør der ikke anvendes gødning og pesticider på ridebanen. Desuden bør det undersøges, om de nye dræn tilfører søen gødning og pesticider fra golfbanen. Vandstanden vil måske blive mere stabil, hvis nogle af de store piletræer bliver fældet. Men det træ, hvor der lever flagermus, skal naturligvis bevares. Det er desuden vigtigt, at træerne fortsat markerer søens beliggenhed, fordi den ligger så lavt i terrænet, at den landskabelige værdi ellers vil være begrænset. Da de fleste af træerne er meget gamle, vil det være en fordel at lade nogle af dem erstattes af nyopvækst eller nyplantede træer over en årrække.

Samlet vurdering

Søen har stor betydning som levested for planter og dyr og som spredningsvej mellem de uplejede områder på golfbanen og andre naturområder i nærheden. Den er desuden et smukt landskabselement. Fra Christianshøjvej opleves søen og dens nærmeste omgivelser som et naturområde, der bryder udsynet til golfbanen. Søen bør fortsat holdes forholdsvis lysåben og renses for nedfaldne grene, affald m.v. Det skal sikres, at søen ikke tilføres næringsstoffer, pesticider eller andre stoffer, som kan forringe levevilkårene for planter og dyr.

Nr. 11, Kirke Værløse

Vandhul på golfbane

Areal

300 m².

Ejendomsforhold

Værløse Kommune. Området er udlejet til Værløse Golfklub.

Matrikler

17 a.

Beliggenhed og adgangsforhold

Vandhullet ligger på Værløse golfbane, ca. 300 m øst for Christianshøj gård (Christianshøjvej 22). Der er adgang via stierne og de uplejede arealer på golfbanen.

Historie

Før golfbanen blev anlagt, lå vandhullet midt på en dyrket mark. Det havde nogenlunde samme udbredelse og udseende som i dag.

Love og planer

Søen er omfattet af lokalplan nr. 44 (for offentligt fritidsområde med golfbane og ridebane ved Christianshøj). Ifølge lokalplanen skal både eksisterende og nyetablerede søer plejes med henblik på at sikre, at den vildtlevende flora og fauna får bedst mulige vilkår.

Naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper gælder for alle søerne i området. Søen

ligger i et område, der er udpeget som geologisk interesseområde i Regionplan 1997 for Københavns Amt. Søen ligger i landzone.

Terrænforhold

Vandhullet ligger i en fordybning i et kuperet terræn. Det er næsten helt tilgroet i pilekrat, som har størst udstrækning på nord- og vestsiden. I den sydvestlige ende er der lidt lysåbent. Ved vandhullets nordvestlige bred er der en forholdsvis stejl skråning, hvor der ligger store marksten. Vandhullet udtørre om sommeren, men især om foråret kan det gå over bredderne og oversvømme et lavere liggende område mod syd.

Fysiske og tekniske forhold

Bortset fra drænledninger er der ingen rørlagte tilløb eller afløb.

Bundforhold og vandkvalitet

Bunden er dækket af et tykt lag slam, der hovedsagelig består af bladnedfald og andre planterester. Vandkvaliteten afhænger meget af vandstanden.

Planter

Ved besøget var der vand i midten af vandhullet. Vandfladen var næsten dækket af Liden Andemad. Desuden var der få Vandrøllike. Manna-Sødgræs breder sig ud i vandet fra kanterne, efterhånden som vandet forsvinder. Især i den sydlige del af vandhullet er der en del forskellige sumpplanter, heriblandt Bredbladet Dunhammer, Lyse-Siv, Knippe-Star, Gul Iris, Vejbred-Skeblad, Sværtevæld og Bittersød Natskygge. Vandhullet er omgivet af et tæt krat, der består af forskellige arter af pil og spredte hyld. Søen og krattet er omgivet af en bræmme af uplejet græs. Mod nord er bræmmen smal, og på de forholdsvis stejle skrænter vokser bl.a. Rørgræs og bregner. Mod syd og sydøst er bræmmen bredere, og terrænet er mere jævnt. Det er bevokset med græsser og højurter som Ager-Tidsel. Hele vejen rundt om vandhullet findes Lådden Dueurt og Stor Nælde.

Dyr

Vandhullet er for skygget til at have større betydning som levested for de fleste dyregrupper. Der er tidligere fundet Lille Vandsalamander, men det er tvivlsomt, om den stadig kan trives her. Det tætte pilekrat har dog værdi som skjulested, fødesøgnings- og måske yngleområde for småfugle. Desuden har området betydning som hvile- og skjulested for bl.a. pattedyr i det intensivt udnyttede landskab.

Pleje

I vinteren 1986/87 blev der ryddet en del krat omkring vandhullet.

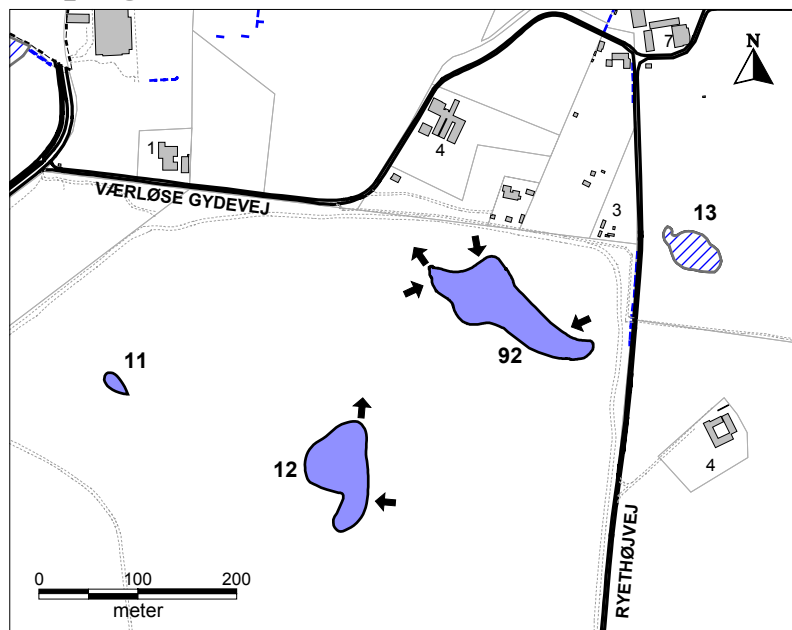
Vandhullets biologiske værdi kan forbedres betydeligt, hvis der igen bliver udtynnet kraftigt i pilekrattet, så der kan komme lys og luft til vandet. Måske kan det blive nødvendigt at oprense dele af bunden for at forhindre tilgroning. Gødskning af golfbanearealet bør mindskes mest muligt i nærheden af vandhullet for at hindre tilførsel af næringsstoffer. Desuden skal det sikres, at pesticider ikke kan spredes til vandhullet.

Samlet vurdering

Vandhullet har begrænset værdi som levested, fordi det er meget tilgroet. Vegetationen er dog relativt artsrig, og områdets biologiske værdi vil hurtigt kunne forbedres, hvis noget af pilekrattet bliver ryddet. Områdets største værdi består i at være spredningsvej mellem de uplejede områder på golfbanen og naturområderne i nærheden.

Nr. 12, Kirke Værløse

Sø på golfbane

Areal

4500 m².

Ejendomsforhold

Værløse Kommune. Området er udlejet til Værløse Golfklub.

Matrikler

17 a.

Beliggenhed og adgangsforhold

Søen ligger omtrent midt på Værløse golfbane, ca. 500 m øst for Christianshøj gård (Christianshøjvej 22). Der er adgang via stierne og de uplejede arealer på golfbanen.

Historie

Før golfbanen blev anlagt, lå søen midt på en dyrket mark delvis omkranset af høje, skyggende træer og pilekrat. Den var meget belastet af næringsstoffer, bl.a. fordi den blev anvendt til andehold.

Love og planer

Søen er omfattet af lokalplan nr. 44 (for offentligt fritidsområde med golfbane og ridebane ved Christianshøj). Ifølge lokalplanen skal både eksisterende og nyetablerede søer plejes med henblik på at sikre, at den vildtlevende flora og fauna får bedst mulige vilkår.

Naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper gælder for alle søerne i området. Søen

ligger i et område, der er udpeget som geologisk interesseområde i Regionplan 1997 for Københavns Amt. Søen ligger i landzone.

Terrænforhold

Søen ligger i en lavning i et kuperet terræn, som især hæver sig mod øst. Ved den nordøstlige bred er der ret stejle skrænter, til de øvrige sider skråner terrænet mere jævnt væk fra søen. Søen virker relativt dyb, og brinkerne er stejle, bortset fra et sumpet område i den sydlige ende. Søen er lysåben. Nogle steder er der intensivt plejet golfbanegræs forholdsvis tæt på søen, andre steder er der uplejede golfarealer.

Fysiske og tekniske forhold

I den sydøstlige ende af søen er der et dræntilløb. I den nordlige ende af søen er der afløb mod sø nr. 92, som ligger et par hundrede meter mod nord.

Bundforhold og vandkvalitet

Bunden indeholder en del organisk materiale fra bladnedfald m.v. Vandkvaliteten skønnes god.

Planter

Søen og dens nærmeste omgivelser er varierede og indeholder artsrige plantesamfund. Ved besøget var der ingen vandplanter i søen. I søens sydøstlige ende er der enkelte Sø-Kogleaks et stykke fra bredden. Det er formodentlig rester af en tidligere beskrevet hængesæk, som nu er oversvømmet eller måske delvis bortgravet i forbindelse med oprensning af søen. Bredvegetation er forholdsvis smal. Den består først og fremmest af Bredbladet Dunhammer, Grenet Pindsvineknop og forskellige arter af star. Mod sydvest og nord er bredvegetationen mere udbredt. I den sydlige ende af søen er der et sumpet område med rester af en hængesæk, der tidligere er beskrevet som meget artsrig. Mod sydvest er der en ellesump med undervegetation af Knippe-Star, som flere steder står et stykke ude i vandet. Desuden forekommer Rørgræs og mange forskellige sumplanter som f.eks Gul iris, Vand-Skræppe, Nikkende brøndsel, Sværtevæld og Lådden Dueurt. Søen er omgivet af spredte bevoksninger af træer og buske. Mod nord, øst og syd er der åbent, bortset fra enkeltstående træer og lave buske. Ved søens nordspids er der en stor pil og en stor Rød-El. Ved den østlige bred er der bl.a. en tjørn. Ved den sydvestlige bred findes den førnævnte ellesump, hvor træerne og sumplanterne står så meget under vand, at det kunne se ud som om vandstanden er blevet hævet. Mod nordvest er der en række forholdsvis høje Rød-El og pilekrat. Flere steder er der ung opvækst af vedplanter.

Dyr

Området rummer en varieret lavere fauna. Ved besøget blev der ikke set padder. Det er muligt, at brinkerne er for stejle til, at de kan trives her. Der er fisk i søen. Søen er formodentlig et godt fødesøgnings- og rastested for vandfugle, og vedplanterne rundt om søen rummer mange småfugle. Desuden har området betydning som hvile- og skjulested for bl.a. pattedyr i det intensivt udnyttede landskab.

Pleje

Søen blev oprenset i 1994 i forbindelse med etablering af golfbanen. Der blev desuden tyndet meget i vedplanterne rundt om søen. Der har flere gange med god effekt været udlagt halm i søen for at begrænse forekomsten af alger.

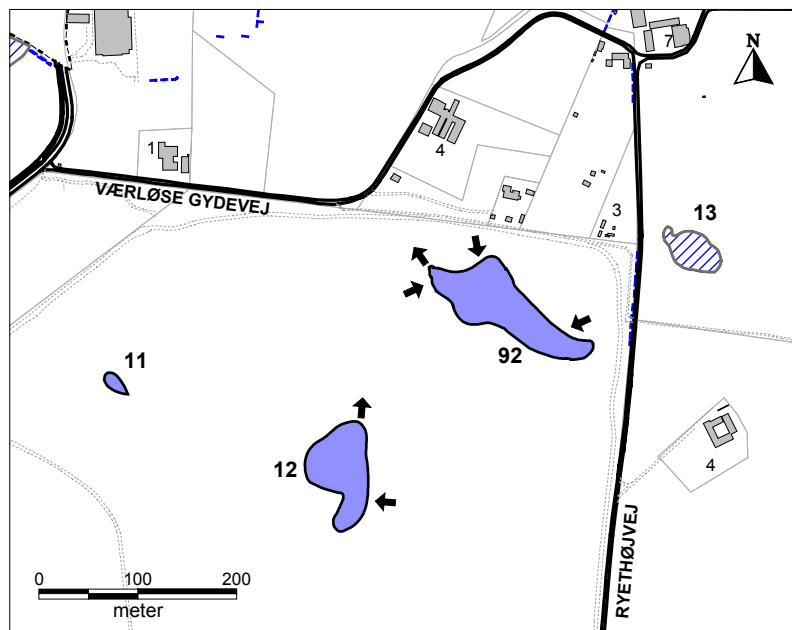
Den nuværende tilstand bør bevares. Det er især vigtigt at rydde opvækst af pil m.v. for at holde søen lysåben. Vandstanden skal holdes på et niveau, så bredderne ikke oversvømmes yderligere og skader bredvegetationen. Gødskning af golfbanearealet i nærheden af søen bør mindskes mest muligt for at hindre tilførsel af næringsstoffer til søen. Desuden skal det sikres, at søen ikke tilføres pesticider.

Samlet vurdering

Søen er et smukt landskabselement, fordi den fremstår som et naturområde på den intensivt udnyttede golfbane. Den har især rekreativ værdi for folk, som færdes på golfbanen, men kan også ses fra Ryethøjvej og Værløse Vest. Søen og dens nærmeste omgivelser er et værdifuldt levested for planter og dyr, og har en vigtig funktion som spredningsvej mellem de oplejede områder på golfbanen og naturområderne i nærheden. Området bør bevares i sin nuværende form. Dog vil det være en fordel at forbedre forholdene for padder. Det kan gøres ved at brinkerne jævnes ud nogle steder, så der skabes lavvandede, solbeskinnede områder. Med tiden vil der formodentlig komme vandplanter i søen, hvilket vil være gavnligt for vandkvaliteten og øge områdets biologiske værdi. Det skal sikres, at der ikke tilføres næringsstoffer og pesticider fra golfbanen.

Nr. 13, Kirke Værløse

Moseområde

Areal

2500 m².

Ejendomsforhold

Privat.

Matrikler

16 a.

Beliggenhed og adgangsforhold

Moseområdet ligger forholdsvis tæt ved Ryethøjvej, på Ryetgårds jorder, ca. 250 m syd for gården (Ryethøjvej 7). Området er heget, og der er ikke offentlig adgang.

Historie

I områdets østlige ende er der før 1985 gravet to vandhuller. Det sydlige har fungeret som branddam.

Love og planer

Mosen er omfattet af naturbeskyttelseslovens §3 om beskyttede naturtyper. Den ligger i et område, der er udpeget som geologisk og landskabeligt interesseområde i Regionplan 1997 for Københavns Amt. Søen ligger i landzone.

Terrænforhold

Moseområdet ligger i en lavning i et kuperet terræn, som især hæver sig mod øst, mod Ryget skov og Værløse Vest. Naboarealerne er dels græssede dels udyrkede marker. Selve moseområdet veksler mellem åbne vandområder, krat og fugtige engpartier. Vandstanden varierer med årstiden og nedbørsforholdene.

Fysiske og tekniske forhold

Bortset fra evt. markdræn har området ingen rørlagte tilløb eller afløb.

Bundforhold og vandkvalitet

Bunden af vandhullerne indeholder en del organisk materiale, som stammer fra nedfaldne blade og andre planterester. Vandkvaliteten afhænger især af vandstanden.

Planter

Området er varieret og indeholder artsrige plantesamfund, men vandhullerne og deres nærmeste omgivelser er under kraftig tilgroning. Der er tidligere fundet vandplanter som Vandrøllike og Vandranunkel, men de er tilsyneladende forsvundet. Nu er der kun åbent vand i en del af det nordlige vandhul, og ved besøget var vandoverfladen næsten helt dækket med Liden Andemad. Dunhammer breder sig kraftigt, og vandhullet er under tilgroning. I de mest fugtige lavninger vokser der Tagrør samt Rørgræs, Mose-Bunke, Lyse-Siv, Vejbred-Skeblad, og forskellige arter af star. Omkring vandhullerne er der tæt krat af især pil og birk, og det sydlige vandhul er helt groet til i pilesump. Vest for vandhullerne og kratbevoksningerne er der fugtig eng med en varieret vegetation, der botanisk kan karakteriseres som rigkær. Blandt de mange forskellige arter kan nævnes Vand-Pileurt, Alm. Mjødurt, Krans-Mynte og forglemmigej.

Dyr

Den lavere fauna er forholdsvis artsrig. Ved besøget var der bl.a. en del sommerfugle på engen. Der blev ikke fundet padder, men de formodes at have forholdsvis gode betingelser. Der blev set fiskehejre, men formodentlig er der ikke fisk i vandhullerne. Generelt har fugtige enge stor værdi som levested for agerlandets fugle, og krattet giver gode betingelser for småfugle. Desuden har området værdi som fødesøgnings-, hvile- og måske yngleområde for agerlandets pattedyr.

Pleje

Området har tidligere været græsset af heste, men bærer ellers ikke præg af at have været plejet.

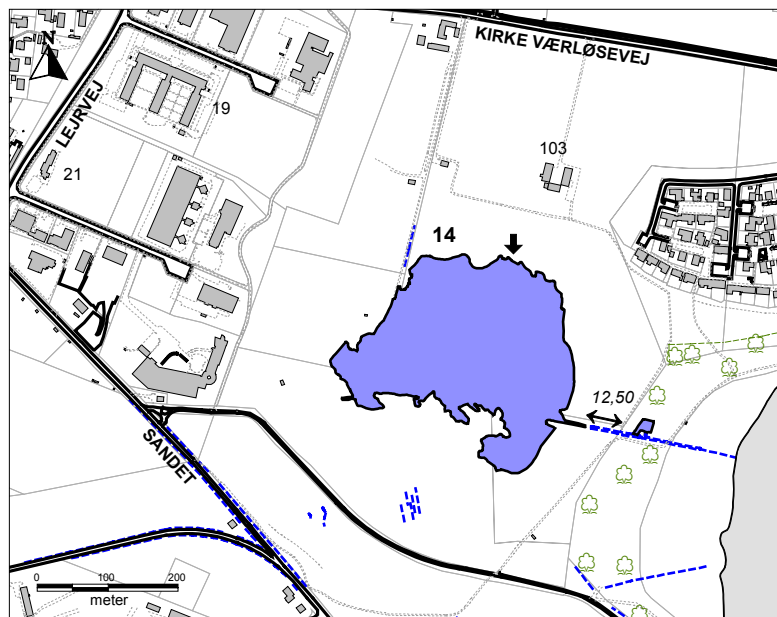
Krattet i og omkring vandhullerne bør tyndes kraftigt. For at begrænse mængden af næringsstoffer, bør rørskovens høstes hvert efterår, og det afhøstede materiale skal fjernes fra området. Det kan desuden blive nødvendigt at oprense vandhullerne for at forhindre tilgroning. Engen bærer præg af, at den ikke græsses længere. Den vil efterhånden begynde at gro til, og det er derfor vigtigt at fjerne opvækst af vedplanter. Der er risiko for, at engen med tiden bliver mere tør, så vegetationen bliver mindre artsrig og mere præget af højurter. Det kan derfor være en fordel at genindføre græsning som plejeform på længere sigt. Men græsningstrykket skal tilpasses, så det tilgodeser en artsrig eng- og mosevegetation. Det er meget vigtigt at undgå tilførsel af gødning og pesticider til området. Som minimum bør hele det indhegnede område henligge som naturareal.

Samlet vurdering

Moseområdet er et smukt landskabselement, som kan opleves fra Ryethøjvej og fra Ryget Skov og udkanten af Værløse Vest. Det vil dog få endnu større landskabelig værdi, hvis vandhullerne bliver mere tydelige. Fugtige enge er en truet naturtype, som det er vigtigt at bevare. Mosen og engen rummer et varieret plante- og dyreliv, og har desuden betydning som spredningsvej mellem tilsvarende naturområder i nærheden. Men området er under tilgroning og bør plejes, for at bevare de biologiske og landskabelige værdier.

Nr. 14, Kirke Værløse

Præstesø

Areal

ca. 8 ha.

Ejendomsforhold

Den sydlige del af området hører til Flyvestation Værløse og ejes af Forsvarsministeriet, den nordvestlige del er privat, og resten ejes af Værløse Kommune.

Matrikler

12 a, 12 b, 13 a, 13 b, 13 c (matrikelnumre med fed skrift ejes af Forsvarsministeriet, understregede er privatejede).

Beliggenhed og adgangsforhold

Præstesø ligger umiddelbart vest for Søndersø mellem Flyvestationen, industriområdet ved Lejrvej og markerne syd for Søgård (Kirke Værløsevej nr. 103). Søen ligger midt på et delvis græsset naturområde, som er tilgængeligt via stender. Rundt om søen er der en befæstet sti, der mod syd er hovedsti mellem Sandet og Søndersø.

Mod nord er der bl.a. forbindelse til Søgård og Søndersø Park, og mod vest til stinettet ved Søndersø. På det græssede område er der desuden en del trampede stier. Ved søens sydlige bred er der et fugletårn.

Historie

Området har tidligere været kaldt Præstemose. Navnet Villemose har været brugt for den sydlige del af den nuværende Præstesø og navnet Præstesø for den nordlige.

Søen er et tidligere dyrket engområde, som har været delvis tørlagt ved hjælp af dræning og pumpning. Engområdet bestod af mindre partier med åbent vandspejl, større områder med rørskov samt store afdrænedes arealer, der vekslede mellem at være tilgroet i pilekrat og bevokset med højurter. I bunden af området fandtes en gennemgående grøft, Søgrøften. Før søen blev retableret, var der et tørvegravskompleks med grøfter og mindre søer nord for grøften, og mod syd, i området mellem grøften og stien fra Sandet til Søndersø, var der tæt skov og krat. Baggrunden for at opretholde pumpningen var især dyrkningsmæssige interesser på et ca. 2 ha stort område mellem engen og Søgård. Da disse arealer blev overtaget af Værløse Kommune, opstod der mulighed for at fremme de rekreative og naturbevarende interesser i området i stedet. I vinteren 1993/94 blev pumpningen stoppet, så engarealerne fremstod som en sø på ca. 6 ha, indtil pumpningen blev genoptaget 1. april. I første omgang var det planen kun at lade området være sø og våde enge i vinterhalvåret. Men i 1996 blev det besluttet at stoppe pumpningen helt, så området permanent blev retableret som sø.

Love og planer

Søen er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper. Den ligger i et område, der er udpeget som biologisk, geologisk og landskabeligt interesseområde samt regionalt friluftsområde i Regionplan 1997 for Københavns Amt. Præstesø området indgår som delområde 3 i "Landskabs- og plejeplan for Søndersø" (Værløse Kommune 1992). Her udlægges området som et sø/engområde, der oversvømmes i efterårs-/vinterperioden, mens det ligesom tidligere delvis tørlægges ved oppumpning af vand til Søndersø i sommerperioden. "Naturgenopretning, Præstemosen" (Værløse Kommune 1995) beskriver den permanente retablering af søen. Søen ligger i landzone.

Terrænforhold

Præstesø ligger i en dalsænkning i forlængelse af Søndersø, som ligger umiddelbart mod øst. Terrænet stiger forholdsvis stejlt til de øvrige sider og mest markant mod vest, hvor erhvervsområdet ved Lejrvej ligger på et højtliggende plateau. Søen er meget lavvandet. Den er lysåben, undtagen langs dele af den sydlige bred, hvor der er store piletræer og krat. Til de øvrige sider er den omgivet af græsningsarealer og udyrkede områder samt enkelte dyrkede marker. Et stykke sydøst for søen, mellem denne og Søndersø, er der en skovbevoksning, som lukker for udsynet til Søndersø.

Fysiske og tekniske forhold

Søen modtager tilløb fra markdræn og vejvand. I søens nordøstlige ende er der et rørlagt tilløb, hvor der tilføres vand fra tage, fortove og veje i den vestlige del af Værløse Vest området. Tilløbet er forsynet med olieudskillere. Mod øst står søen i forbindelse med Søndersø via en åben grøft. Efter retableringen af Præstesø svarer søens vandspejlskote til gennemsnitskoten for Søndersøs vandspejl (12,50).

Planter

Præstesø området rummer et varieret planteliv, som især er beskrevet før søen blev reetableret. I "Søndersøens planteverden før og nu" beskrives de daværende forhold i Præstesø og Villemose. Artiklen indeholder en meget lang floraliste, der opsummerer tidligere botaniske undersøgelser (Mogens Thornberg 1967, Flora og Fauna 73. årg. s. 81-98). I Palle Gravesen "Foreløbig oversigt over botaniske lokaliteter. 1. Sjælland" (Fredningsstyrelsen, 1976) fremhæves flere sjældne plantearter fra engene i området. I 1984 vurderede Hovedstadsrådet, at lokaliteten var af stor botanisk betydning ("Søer og moser i hovedstadsregionen", Planlægningsrapport nr. 35). Det nævnes her, at Præstesø er voksested for ualmindelige og kalkkrævende arter som Krognæb-Star og Blågrøn Star. I forbindelse med udarbejdelse af "Landskabs- og plejeplan for Søndersø" (Værløse Kommune 1992), foretog Hovedstadsrådet igen en botanisk registrering af området. Floralisten, som findes i plejeplanen, viser, at der er tale om artsrige, overvejende fugtige biotoper.

Værløse Naturgruppe og andre har fulgt vegetationens udvikling siden vandstandshævningen, og det vil være en stor fordel at få disse oplysninger samlet og vurderet, for at kunne bedømme effekterne af søretablingen og den nuværende pleje.

Dyr

Alene på grund af størrelsen og den store variation rummer området et rigt dyreliv, og forholdene skønnes at være gode for alle dyregrupper. Området er især en meget fin fuglelokalitet. Vadefuglene, som foretrækker lav græsbevoksning, kan dog finde området mindre attraktivt, efterhånden som rørskoven breder sig i søen, og de højere liggende arealer gror til i højurter og pilekrat på de arealer, som ikke afgræsses. Også padder foretrækker områder med lav vegetation. Det er ønskeligt, at samle og vurdere oplysninger om områdets dyreliv før og efter søretablingen. Især bør det undersøges, hvilken betydning den nuværende pleje har for fuglelivet.

Pleje

Der bliver løbende fulgt op på den omfattende indledende pleje, der blev udført i forbindelse med reetablering af søen. Ved søens sydlige bred bliver der bl.a. tyndet i pilekrattet for at sikre udsyn fra fugletårnet. Desuden ryddes krat og bredbevoksning lejlighedsvis.

Den fremtidige pleje af området bør være baseret på en undersøgelse af områdets nuværende plante- og dyreliv. Det ses umiddelbart, at der er ved at blive udviklet rørskov hele vejen rundt om søen. Desuden er områderne mellem græsningsarealerne og søen nogle steder ved at gro til med pilekrat og højurter. Vest for søen er der en stor bestand af Kæmpe-Bjørneklo, og den forekommer flere andre steder, hvor der ikke græsses. På det græssede område syd for søen er der nogle steder en del nælder, tidsler og andre højurter. Fremover er det især vigtigt at sikre

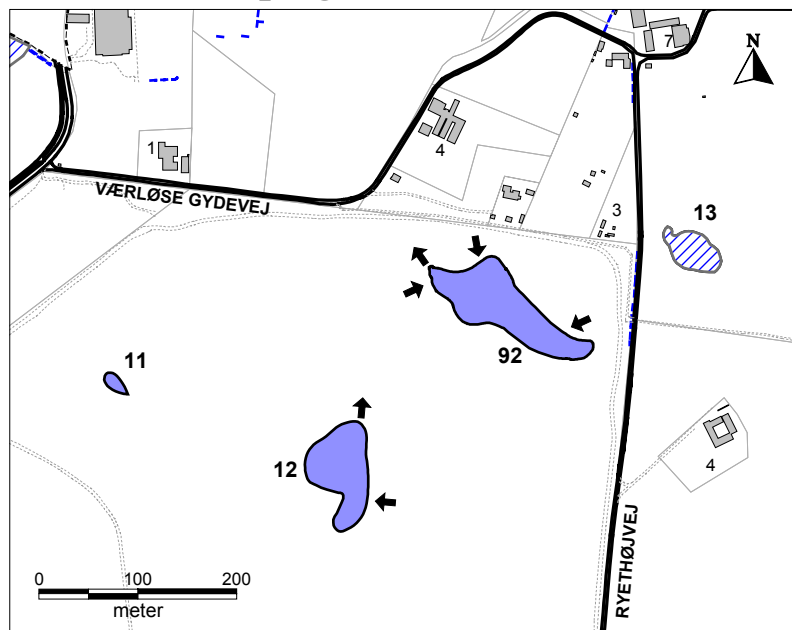
åbne, lavvandede områder til vandfuglene. Desuden skal Kæmpe-Bjørneklo beskæmpes. Hvis de pågældende arealer ikke kan afgræsses af hensyn til dyrenes sikkerhed, må planterne bekæmpes manuelt. Hele området bør friholdes for pesticider. For at undgå skader på de værdifulde plantesamfund, skal tilførsel af næringsstoffer til området begrænses mest muligt. De mest fugtige partier bør helt friholdes for gødskning og tilskudsfodring.

Samlet vurdering

Den reetablerede Præstesø og dens omgivelser har meget stor landskabelig og rekreativ værdi. Et veludbygget stisystem giver adgang til området og forbinder det med den nærliggende Søndersø. Det vil dog være en fordel for helhedsindtrykket, hvis der bliver foretaget omfattende rydninger i det skovbevoksede område mellem de to søer. Eventuelt kan der etableres græsning. Området rummer et rigt planteliv med forskellige, bevaringsværdige plantesamfund. Desuden er det en fin fuglelokalitet. Biologisk fungerer området som supplement til Søndersø, fordi det lysåbne, fladvandede område bidrager til en samlet større variation til gavn for plante- og dyrelivet. Især har de åbne, lavvandede partier stor betydning for vadefugle. Den fremtidige pleje af området bør bygge på en grundigere undersøgelse af områdets aktuelle plante- og dyreliv.

Nr. 92, Kirke Værløse

Retableret sø på golfbane

Areal

7000 m².

Ejendomsforhold

Værløse Kommune. Området er udlejet til Værløse Golfklub.

Matrikler

17 a.

Beliggenhed og adgangsforhold

Søen ligger i det nordøstlige hjørne af Værløse golfbane, tæt ved Ryethøjvej. Der er adgang til søen fra Ryethøjvej, fra stierne i området og via de uplejede arealer på golfbanen.

Historie

Søen ligger, hvor der tidligere har været en drænet lavning, som var en del af en dyrket mark. I forbindelse med anlæg af golfbanen i 1995 blev området retableret som sø ved at et hoveddræn i bunden af lavningen blev sløjfet. Formålet var først og fremmest at understrege den landskabeligt vigtige dalstrækning, der forbinder Oremosen og Sækken. Samtidig var det hensigten at skabe et nyt naturområde på golfbanen.

Love og planer

Søen er omfattet af lokalplan nr. 44 (for offentligt fritidsområde med golfbane og ridebane ved Christianshøj). Lokalplanen nævner bl.a., at sø nr. 92 skal retableres. Desuden er det

anført, at både eksisterende og nyetablerede søer skal plejes med henblik på at sikre, at den vildtlevende flora og fauna får bedst mulige vilkår. Naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper gælder for alle eksisterende og nyetablerede søer i området. Søen ligger i et område, der er udpeget som geologisk og landskabeligt interesseområde i Regionplan 1997 for Københavns Amt. Søen ligger i landzone.

Terrænforhold

Søen ligger i en lavning i et kuperet terræn, som især hæver sig mod syd og vest. Mod vest og sydvest er der forholdsvis stejle skråninger ned mod søen, langs de øvrige bredder er terrænet mere jævnt. Selve søbredden består af lave, men forholdsvis stejle brinker. Søen er lavvandet og helt lysåben. Søen er omgivet af en smal udyrket bræmme, som støder op til golfbanearealer, der veksler mellem intensivt plejet græs og uplejede golfarealer. Ca. 50 meter nord for søen er der private haver med skovagtig bevoksning, og omtrent lige så langt mod øst ligger Ryethøjvej. Her er der grupper af træer og buske.

Fysiske og tekniske forhold

I søens vestlige ende er der tilløb fra sø nr. 12. Her er desuden en samlebrønd og et rørlagt afløb. Søen modtager dræntilløb i den nordlige og i den nordøstlige ende.

Bundforhold og vandkvalitet

Bunden er dækket af slam, der indeholder store mængder organisk materiale fra planterester. Søen er meget næringsrig, men da søen indeholder mange vandplanter, skønnes vandkvaliteten tilfredsstillende.

Planter

Søen har en tæt undervandsvegetation, der består af Vandpest og Aks-Tusindblad. Især i kanten er der store mængder Kors-Andemad, og spredt på vandoverfladen en del algemåtter.

Langs bredden består vegetationen hovedsageligt af en ca. 1 m bred rørskov domineret af Bredbladet Dunhammer, som også nogle steder breder sig ud i søen. Især er den østlige, smalle ende af søen ved at gro til med Dunhammer. Bredvegetationen består desuden af mange forskellige sumpplanter som Vand-Skræppe, Vejbred-Skeblad, Sværtevæld, mynte samt forskellige arter af dueurt og star. På de fugtige bredder forekommer bl.a. samt Kryb-Hvene og Lav Ranunkel, og på de mere tørre skrænter bl.a. Følfod, Rød-Kløver og Ager-Tidsel. På de uplejede golfarealer et stykke fra søen mod vest og nord er der plantet grupper af birk. Flere steder langs søbredden er der opvækst af pil. I kanten af den skovagtige bevoksning nord for søen er der en del Kæmpe-Bjørneklo.

Dyr

Søen rummer en rig lavere fauna. Ved besøget blev der ikke set padder, men de formodes at have gode betingelser. Der er fisk i søen og en del vandfugle. Ved besøget blev der set blishøns, fiskehejre og lille lappedykker. Mange forskellige dyr kan bruge området som hvile-, fødesøgnings- og måske yngleområde.

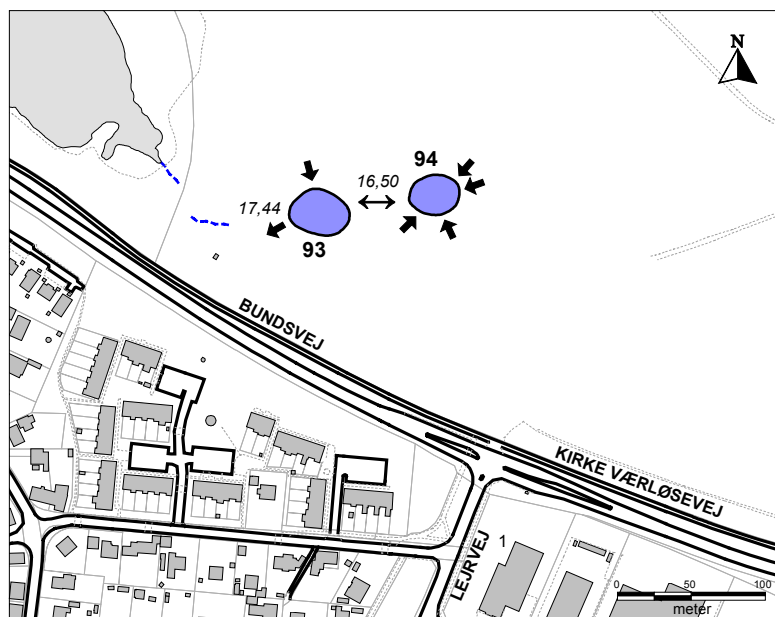
Pleje

Der har tidligere været udlagt byghalm, som begrænsede algevæksten i en periode. Da alger stadig er et problem, kan det anbefales at udlægge halm igen. Men det er vigtigt, at tage halmen op og erstatte den med frisk halm, inden den rådner helt og synker til bunds. For at begrænse mængden af næringsstoffer, bør rørskovens høstes hvert efterår, og det afhøstede materiale skal fjernes fra området. Det vil også være en fordel at fjerne dele af undervandsvegetationen nogle gange i løbet af vækstsæsonen. Gødskning og anvendelse af pesticider bør undgås i nærheden af søen. Opvækst af pil m.v. bør fjernes for at sikre, at søen fortsat er lysåben. Endelig vil det være en fordel at oprense de mest tilgroede dele af søen.

Samlet vurdering

Søen er et smukt landskabselement, som har stor rekreativ værdi. Søens og dens nærmeste omgivelser rummer et rigt plante- og dyreliv. Desuden har området en vigtig funktion som spredningsvej mellem de uplejede områder på golfbanen og naturområderne i nærheden. Søen er meget næringsrig, hvilket både giver problemer med kraftig algevækst og tilgroning. På kort sigt kan algevæksten måske begrænses ved udlægning af halm. Alternativt kan algemåtterne skummes fra overfladen nogle gange i løbet af sommerperioden. For at begrænse mængden af næringsstoffer på længere sigt, bør rørskovens høstes hvert efterår. Desuden kan nogle af vandplanterne fjernes fra søen i løbet af vækstsæsonen. Det er vigtigt at undgå yderligere tilførsel af næringsstoffer. Især skal det undgås, at området tilføres gødning fra golfbanen.

Nr. 93, Kirke Værløse Regnvandssø på golfbane

Areal

1000 m².

Ejendomsforhold

Værløse Kommune. Området er udlejet til Værløse Golfklub.

Matrikler

17 a.

Beliggenhed og adgangsforhold

Søen ligger i den sydlige del af Værløse golfbane, tæt ved Bundsvej. Der er adgang via stierne og de uplejede arealer på golfbanen.

Historie

Søen ligger på et område, der tidligere var Kirke Værløse losseplads. Søen blev etableret i 1995, i forbindelse med anlæg af golfbanen. Den blev anlagt som magasin for regnvand og oppumpet vand, der anvendes til vanding af golfbanen. Samtidig var det hensigten at skabe et nyt naturområde på golfbanen.

Love og planer

Søen er omfattet af lokalplan nr. 44 (for offentligt fritidsområde med golfbane og ridebane ved Christianshøj). Ifølge lokalplanen skal både eksisterende og nyetablerede søer plejes med henblik på at sikre, at den vildtlevende flora og fauna får bedst mulige vilkår.

Naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper gælder for alle søerne i området. Søen ligger i et område, der er udpeget som geologisk interesseområde i Regionplan 1997 for Københavns Amt. Søen ligger i landzone.

Terrænforhold

Søen er oval og tydeligt kunstigt anlagt. Den ligger i en lavning i et kuperet terræn, som især hæver sig mod nord. Ca. 50 meter mod øst ligger den næsten identiske sø nr. 94. Helt tæt på søen er der golfbanearealer, som veksler mellem intensivt plejet græs og uplejede golfarealer. Der er ingen vedplanter rundt om søen, som ligger helt lysåbent. I den sydvestlige del af søen leder en række cementfliser hen til kanten af søen, hvor en cementtrappe fører ned i vandet.

Fysiske og tekniske forhold

Søen er anlagt med en bundmembran af plast, som både sikrer mod nedsivning af vand fra søen og mod indsivning af forurenende stoffer og gas fra lossepladsfyldet under søen. Fra kanterne falder bunden mod søens midte. Bundet af bassinet ligger i kote er 16,00. Minimum vandspejlskoten er 17,50 og maksimum 18,00. I den nordlige del af søen er der et dræntilløb fra golfbanens greens. En vandret rørledning (kote 16,50) forbinder søen med sø nr. 94. I søens vestlige ende er der et afløb (kote 17,44), som er en faldledning til golfbanens rørlagte vandingssystem.

Planter

Ved besøget var søbunden næsten helt dækket med Alm. Vandpest, desuden var der nogle få Vandranunkel. Flydende i vandet var der lidt Kors-Andemad og forskellige arter af mos. Kryb-Hvene voksede på kanten og bredte sig nogle steder ud i søen. Bredvegetationen er smal. Den består af en 1-2 m bred rørskov domineret af Bredbladet Dunhammer iblandet enkelte sumpplanter som f.eks. Vand-Skræppe, samt enkelte Vejbred-Skeblad og Lådden Dueurt. Enkelte steder er der opvækst af Pil, men ellers er der ingen vedplanter i søens umiddelbare nærhed.

Dyr

Ved besøget blev der set relativt mange vandinsekter. Den uplejede bræmme rundt om søen er for smal og ensformig til, at søen kan rumme større dyr af betydning. Men søen kan anvendes som rastested for vandfugle, og området har en vigtig funktion som hvile- og skjulested for bl.a. pattedyr i det intensivt udnyttede landskab.

Pleje

I 2001 er der udlagt halm i søen. Det kan være en god metode til at begrænse væksten af alger. Søen bør bevares nogenlunde i den nuværende tilstand. Opvæksten af pil bør ryddes, for at sikre at søen fortsat er lysåben. Men plantning af få spredte træer og buske ved søbredden vil

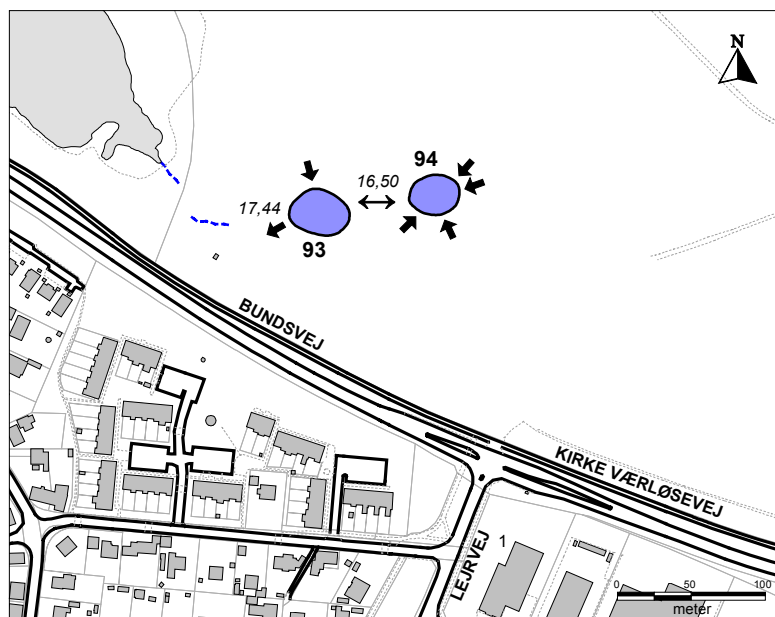
give variation og forbedre vilkårene for dyrelivet. En udvidelse af rørskoven og den udyrkede bræmme rundt om søen vil ligeledes forbedre områdets biologiske værdi og medvirke til at tilbageholde næringsstoffer fra golfbanen. Det skal tilstræbes at undgå tilførsel af gødning og pesticider fra golfbanen til søen.

Samlet vurdering

Søen er et interessant landskabselement. Det er tydeligt, at den er kunstigt anlagt, og sammen med sø nr. 94 fremstår den som en mellemtung mellem natur og kultur på en måde, som passer godt til golfbanens øvrige udtryk. Søen og dens nærmeste omgivelser indeholder en veludviklet flora og er levested for en forholdsvis rig lavere fauna på trods af, at den udyrkede bræmme rundt om søen er meget smal. Desuden har området en vigtig funktion som spredningsvej for planter og dyr mellem de uglejede områder på golfbanen og naturområderne i nærheden.

Nr. 94, Kirke Værløse

Regnvandssø på golfbane

Areal

750 m².

Ejendomsforhold

Værløse Kommune. Området er udlejet til Værløse Golfklub.

Matrikler

17 a.

Beliggenhed og adgangsforhold

Søen ligger i den sydlige del af Værløse golfbane, tæt ved Bundsvej. Der er adgang via stierne og de uplejede arealer på golfbanen.

Historie

Søen ligger på et område, der tidligere var Kirke Værløse losseplads. Søen blev etableret i 1995, i forbindelse med anlæg af golfbanen. Den blev anlagt som magasin for regnvand og oppumpet vand, der anvendes til vanding af golfbanen. Samtidig var det hensigten at skabe et nyt naturområde på golfbanen.

Love og planer

Søen er omfattet af lokalplan nr. 44 (for offentligt fritidsområde med golfbane og ridebane ved Christianshøj). Ifølge lokalplanen skal både eksisterende og nyetablerede søer plejes med henblik på at sikre, at den vildtlevende flora og fauna får bedst mulige vilkår.

Naturbeskyttelseslovens § 3 om beskyttede naturtyper gælder for alle søerne i området. Søen ligger i et område, der er udpeget som geologisk interesseområde i Regionplan 1997 for Københavns Amt. Søen ligger i landzone.

Terrænforhold

Søen er næsten cirkelrund og tydeligt kunstigt anlagt. Den ligger i en lavning i et kuperet terræn, som især hæver sig mod nord og øst. Ca. 50 meter mod vest ligger den næsten identiske sø nr. 93. De nærmeste omgivelser er golfbanearealer, der veksler mellem intensivt plejet græs og uplejede golfarealer. Syd for søen er der et buskads, men søen er lysåben. I den sydvestlige del af søen leder en række cementfliser hen til kanten af søen, hvor en cementtrappe fører ned i vandet.

Fysiske og tekniske forhold

Søen er anlagt med en bundmembran af plast, som både sikrer mod nedsivning af vand fra søen og mod indsivning af forurenende stoffer og gas fra lossepladsfyldet under søen. Fra kanterne falder bunden mod søens midte. Bundet af bassinet ligger i kote er 16,00. Minimum vandspejlskoten er 17,50 og maksimum 18,00. I den vestlige ende har søen tilløb fra en boring, der ligger syd for sø nr. 2. Desuden er der tre dræntilløb fra golfbanens greens, to fra nordøst og et fra sydøst. En vandret rørledning (kote 16,50) forbinder søen med sø nr. 93, som har afløb til golfbanens rørlagte vandingssystem.

Planter

Ved besøget var der meget Kors-Andemad i den øverste del af vandet. Der var ingen bundplanter.

Bredvegetationen er smal. Den består af en 1-2 m bred rørskov domineret af Bredbladet Dunhammer, som nogle steder breder sig et stykke ud i søen. Desuden forekommer en del forskellige sumpplanter som f.eks. Grenet Pindsvineknop, Sump-Forglemmigej, Vand-Skræppe, Vejbred-Skeblad og Lådden Dueurt. Ved søens sydvestlige bred er der et område med pilekrat, og flere steder langs bredderne er der opvækst af pil.

Dyr

Ved besøget blev der set relativt mange vandinsekter. Den uplejede bræmme rundt om søen er for smal og ensformig til, at søen kan rumme større dyr af betydning. Men søen kan anvendes som rastested for vandfugle, og området har en vigtig funktion som hvile- og skjulested for bl.a. pattedyr i det intensivt udnyttede landskab.

Pleje

I 2001 er der udlagt halm i søen. Det kan være en god metode til at begrænse væksten af alger.

Søen bør bevares nogenlunde i den nuværende tilstand. Opvæksten af pil bør ryddes, og der bør tyndes i pilekrattet. Yderligere plantning af spredte træer og buske ved søbredden vil give variation og forbedre vilkårene for dyrelivet. Men søen bør fortsat være lysåben. En udvidelse af rørskoven og den udyrkede bræmme rundt om søen vil ligeledes forbedre områdets biologiske værdi. Det skal tilstræbes at undgå tilførsel af gødning og pesticider fra golfbanen til søen.

Samlet vurdering

Søen er et interessant landskabselement. Det er tydeligt, at den er kunstigt anlagt, og sammen med sø nr. 93 fremstår den en mellemtung mellem natur og kultur på en måde, som passer godt til golfbanens øvrige udtryk. Søen og dens nærmeste omgivelser indeholder en veludviklet flora og er levested for en forholdsvis rig lavere fauna på trods af, at den udyrkede bræmme rundt om søen er meget smal. Desuden har området en vigtig funktion som spredningsvej for planter og dyr mellem de uglejede områder på golfbanen og naturområderne i nærheden.

Sø nr. 2, 10 - 13, 92 - 94 - Golfbanen, Kirke Værløse

